

3. 22. OKOLIŠ

3.22.1. PRAVNI OKVIR

Očuvanje prirode i čovjekova okoliša koja je jedna od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske, propisuje članak 3. Ustava. Zakoni iz pravnog područja zaštite okoliša kao i drugi zakoni moraju biti u skladu s Ustavom, a ostali propisi u skladu s Ustavom i zakonom.

Ustavne odredbe Republike Hrvatske koje predstavljaju osnovu za oblikovanje okvira i sadržaja prava okoliša u Republici Hrvatskoj, utvrđuju pravo na zdrav život, obvezu države da osigura uvjete za zdrav okoliš, dužnost svakoga da, u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti, osobitu skrb posvećuje zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša, pružanje osobite zaštite svim stvarima i dobrima od osobitog ekološkog značenja, koji su od interesa za Republiku Hrvatsku i mogućnost ograničenja poduzetničkih sloboda i vlasničkih prava radi zaštite prirode, ljudskog okoliša i zdravlja ljudi.

Pravno područje zaštite okoliša uređuju: Međunarodni ugovori kojih je stranka Republika Hrvatska i koji prema odredbi članka 140. Ustava čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99), Zakon o zaštiti zraka (NN 48/95), Zakon o otpadu (NN 151/03), Zakon o zaštiti prirode (NN 162/03), Zakon o zaštiti od ionizirajućih zračenja (NN 105/99 i 173/03), Zakon o vodama (NN 107/95), Zakon o zaštiti od buke (NN 20/03) te zakoni koji sadrže norme kojima se uređuju postupanje sa sastavnicama okoliša kao prirodnog dobra u cilju njihove zaštite pri planiranoj gospodarskoj uporabi i smanjenju pritiska na okoliš: Zakon o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 32/02), Zakon o gradnji (NN 175/03) itd., kao i posebni zakoni koji uređuju postupke i mjere sprječavanja i onečišćenja okoliša te sadrže mjere koje smanjuju rizik po okoliš: Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93, 151/03), Zakon o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95), Zakon o otrovima (NN 27/99, 55/99), Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/03), Zakon o zaštiti od požara (NN 58/93), itd. te njihovi provedbeni propisi.

U 2002. godini Hrvatski sabor donio je Nacionalnu strategiju zaštite okoliša (NN 46/02) koja dugoročno određuje i usmjerava ciljeve upravljanja okolišem u cilju održivog razvoja te opredjeljenje za dogradnju pravnog sustava. Donesen je i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02) koji je u najvećoj mogućoj mjeri izrađen u skladu s 5. i 6. akcijskim programom EU. Plan sadrži detaljne planove djelovanja za tematska područja zaštite okoliša, tj. određene gospodarske sektore: industriju i rudarstvo, energetiku, poljoprivredu i šumarstvo, turizam, promet, lovstvo, ribarstvo; i za tematske cjeline: upravljanje kakvoćom zraka, upravljanje vodama, upravljanje tlom i šumama, gospodarenje otpadom, zaštita od buke, biološka raznolikost, očuvanje krajobraza i geološka baština, upravljanje obalnim i otočnim područjem, urbano područje, ruralno područje, upravljanje rizicima i nesrećama, civilna zaštita, te okoliš i zdravlje. Svaki plan djelovanja sadrži : stanje, ciljeve i mjere za ostvarivanje ciljeva, razinu djelovanja, odgovorne nositelje, vremensko razdoblje za provedbu mjera i aktivnosti, moguće financijske izvore te povezanost s važećim EU direktivama.

Temeljem zaključaka Svjetskog skupa na vrhu održanog u Johannesburgu u rujnu 2002. godine započete su aktivnosti vezane za izradu Strategije održivog razvoja Republike Hrvatske. Početkom 2003. godine osnovan je Nacionalni odbor za izradu toga dokumenta, kojem je na čelu Predsjednik Vlade Republike Hrvatske, a članovi ministar nadležan za zaštitu okoliša, ministar gospodarstva i ministar rada i socijalne skrbi.

Međunarodni ugovori iz područja zaštite okoliša su: okvirne konvencije kojima stranke preuzimaju obveze i kojima se stvara pravni okvir za postupno usvajanje dodatnih protokola s detaljnim i konkretnim obvezama te oni kojima se uređuje zaštita pojedinih sastavnica okoliša, a koji su regionalnog ili globalnog značenja. Opće konvencije koje horizontalno pokrivaju zaštitu okoliša jesu: Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica

(ESPO), Konvencija o prekograničnim učincima industrijskih akcidenata te Konvencija o pristupu informacijama o sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Arhuška konvencija) i njezin Protokol o registrima ispuštanja i prijenosa onečišćavala uz Aarhušku konvenciju te Protokol o strateškoj procjeni okoliša koje je potpisala Republika Hrvatska. Ostali međunarodni ugovori koji pokrivaju područje zaštite okoliša, odnosno pojedinih sastavnica okoliša, dani su u dokumentima kojima su obrađene pojedine sastavnice i pojedina područja.

Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99) uređuje zaštitu okoliša radi očuvanja okoliša, smanjivanja rizika za zdravlje ljudi i stvara osnove za poboljšanje kakvoće okoliša. Njime su uređena temeljna načela hrvatskog pravnog poretka o zaštiti okoliša u čijoj su izradi korištene tadašnje direktive EU. Zakon je preuzeo pojedine institute iz europskih direktiva, kao što su praćenje stanja okoliša (monitoring), informacijski sustav zaštite okoliša, a stvorena je i osnova za uspostavu katastra onečišćivanja okoliša te podizanja svijesti i odgoja i izobrazbe za okoliš.

Na temelju ovog Zakona doneseni su provedbeni propisi: Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/00), Pravilnik o katastru emisija u okoliš» (NN 36/96), Uredba o kakvoći tekućih naftnih goriva (NN 83/02), Uredba o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN 33/96), Uredba o informacijskom sustavu zaštite okoliša (NN 74/99 i 79/99), Pravilnik o znaku zaštite okoliša (NN 64/96), Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj (NN 8/97), Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99, 86/99, 12/01), Pravilnik o znaku zaštite okoliša (NN 64/96), Pravilnik o priznanjima i nagradama za dostignuća na području zaštite okoliša (NN 1/99, 26/02).

Izrađen je tekst potrebnih izmjena i dopuna Zakona o zaštiti okoliša te je predviđeno donošenje izmjena i dopuna Zakona o zaštiti okoliša tijekom II. odnosno III. kvartala 2004.

Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti okoliša temelji se na postojećoj koncepciji odnosno rješenjima važećeg Zakona o zaštiti okoliša. Značajne novine odnose se na usklađivanje pojmova s pojmovima preuzetim iz direktiva EU, uvođenje instituta strateške procjene utjecaja na okoliš za strategije, planove i programe u njihovoj ranoj fazi izrade, ekološke dozvole, pristup informacijama o okolišu, sustav ekološkog upravljanja institucijom (EMAS). Razrađuju se i odredbe instituta praćenja stanja okoliša (monitoring), uvođenjem preciznog određivanja obveza za onečišćivača okoliša. Preciznije su utvrđeni poslovi i zadaci u vezi s katastrofom onečišćivanja okoliša i informacijskim sustavom zaštite okoliša.

Izmjene i dopune Zakona o zaštiti okoliša izvršit će se prema: Direktivi Vijeća ministara 2001/42/EC o procjeni utjecaja određenih planova i programa na okoliš, Direktivi Vijeća ministara 85/337/EGS o procjeni utjecaja određenih javnih i privatnih projekata na okoliš, Direktivi 97/11/EEC o procjeni određenih javnih i privatnih projekata na okoliš, Direktivi 96/61/EC o cjelovitom sprečavanju i nadziranju onečišćavanja okoliša (IPPC Direktiva), Direktivi 2003/4/EC o pristupu ekološkim informacijama, Direktivi 96/82/EC o kontroli opasnih nesreća uključujući opasne tvari (Seveso II Direktiva), Uredbi (EC) br.1980/2000 Europskog parlamenta i Vijeća o revidiranom programu dodjele znaka zaštite okoliša Zajednice, Uredbi (EC) br.761/2001 Europskog parlamenta i Vijeća ministara o dopuštanju dobrovoljnog sudjelovanja institucija u sustav Zajednice za ekološko upravljanje institucijama (EMAS).

Također, bit će potrebno izmijeniti i dopuniti provedbene propise koji će također biti usklađeni s relevantnim direktivama EU i to: Uredba o procjeni i o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš, Uredba o uvjetima izdavanja ekološke dozvole, Pravilnik o praćenju stanja (monitoring) okoliša, Pravilnik o praćenju stanja tla, Pravilnik o postupku, metodologiji, načinu i mjerama za provođenje sanacije tla, Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra zaštite okoliša, Pravilnik o stručnom savjetu za poticanje za okoliš povoljnije proizvodnje (EMAS) i Pravilnik o sanacijskom programu uklanjanja oštećenja okoliša.

Zakon o zaštiti okoliša i njegovi provedbeni propisi sadržavat će rokove za provedbu pojedinih novih instituta koji osiguravaju visoku razinu zaštite okoliša sukladno pravnoj stečevini EU bude u zadanom roku.

Planirane aktivnosti za 2004. godinu

Zakonodavne mjere transponiranja pravne stečevine EU u nacionalni pravni sustav na području zaštite okoliša za 2004. jesu:

1. Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti okoliša što predstavlja osnovnu zakonodavnu aktivnost u 2004.
 - Izrada izmjena i dopuna provedbenih propisa Zakona o zaštiti okoliša, u cilju usklađivanja s važećim direktivama EU: Pravilnik o katastru onečišćavanja okoliša, Plan intervencija u zaštiti okoliša.
 - Izrada provedbenih propisa koji će se donijeti na temelju izmjena i dopuna Zakona o zaštiti okoliša provodit će se tijekom njegovog donošenja odnosno usvajanja.

Također, provedbenim propisima obuhvatit će se mjere vezane uz međunarodne konvencije: Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (ESPO) i Konvencija o prekograničnim učincima industrijskih akcidenata.

2. Druge važne zakonodavne mjere u području zaštite okoliša jesu:
 - Izrada izmjena i dopuna Zakona o zaštiti zraka
 - Izrada provedbenih propisa Zakona o zaštiti zraka, u cilju usklađivanja s važećim direktivama EU: Uredba o preporučenim graničnim vrijednostima i kritičnim vrijednostima kakvoće zraka i Uredba o tvarima koje oštećuju ozonski omotač
 - Izrada i donošenje provedbenih propisa temeljem Zakona o otpadu

Nositelji usklađivanja navedenih propisa iz područja zaštite okoliša s pravnom stečevinom EU su MZOPU, Uprava za upravno-pravne poslove i Uprava za zaštitu okoliša.

Programi pomoći EU

Programi pomoći odvijaju se u okviru programa CARDS i REReP. U okviru projekta CARDS 2002 «Strategija za približavanje okolišnom zakonodavstvu EU» provodit će se aktivnosti na usklađivanju zakonodavstva u području gospodarenja otpadom, zaštite zraka i promjena klime i IPPC direktive. Cilj projekta REReP 1.3 "Pomoć u izradi i prilagodbi propisa u području zaštite okoliša u JI Europi" je jačanje kapaciteta u usklađivanju hrvatskih propisa sa zakonodavstvom EU.

3.22.2. INSTITUCIONALNI OKVIR

Zakon o zaštiti okoliša propisuje da učinkovitost zaštite okoliša Države osiguravaju Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske te predstavnička i izvršna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave donošenjem strategije zaštite okoliša, programa i planova intervencija i drugih planova zaštite okoliša te drugih dokumenata važnih za zaštitu okoliša i održivi razvitak i održivo upravljanje okolišem.

Stručno obavljanje poslova zaštite okoliša i provedbu mjera zaštite okoliša osiguravaju tijela državne uprave i tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Prema Zakonu o ustrojstvu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 199/03) Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (MZOPU) obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na opću politiku zaštite okoliša u ostvarivanju uvjeta za održivi razvitak; zaštitu zraka, tla, voda, mora, biljnog i životinjskog svijeta u ukupnosti uzajamnog

djelovanja, kao što su izrada prijedloga strategije za unapređenje stanja u oblasti zaštite okoliša; predlaganje, promicanje i praćenje mjera za unapređivanje zaštite okoliša, osiguravanje provedbe katastra onečišćavanja (monitoring); vođenje informacijskog sustava zaštite okoliša, utvrđivanje mjera, uvjeta i suglasnosti zaštite okoliša; skrb, usklađivanje i vođenje nadzora nad financiranjem programa zaštite okoliša; postupanje s otpadom; priprema prijedloga standarda zaštite okoliša; ocjenjivanje uvjeta za rad pravnih i fizičkih osoba iz područja zaštite okoliša; inspekcijski poslovi zaštite okoliša, poticanje odgoja i obrazovanja te istraživanja u svezi sa zaštitom okoliša.

Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na prostorno uređenje Republike Hrvatske i usklađivanje regionalnoga prostornog razvitka, planiranje, korištenje i zaštitu prostora, ostvarivanje međunarodne suradnje u prostornom uređenju; informacijski sustav o prostoru, praćenje stanja u prostoru i provedbu dokumenata prostornog uređenja Republike Hrvatske, lokacijske dozvole, surađuje u izradi dokumenata prostornog uređenja županija, gradova i općina radi osiguravanja uvjeta za gospodarenje, zaštitu i upravljanje prostorom i usklađivanja djelovanja tijela državne uprave koja sudjeluju u izradi, donošenju i provedbi dokumenata prostornog uređenja, osiguravanje uvjeta za razvitak i unapređenje poslovanja pravnih i fizičkih osoba iz područja prostornog uređenja, uređenje naselja, te uređenje i korištenje građevinskog zemljišta.

Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na utvrđivanje uvjeta za projektiranje i gradnju građevina; poslovanje pravnih i fizičkih osoba iz područja graditeljstva, Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu te drugih inženjera koji sudjeluju u gradnji, praćenje i analiziranje kvalitete građevinskih i projektantskih usluga u graditeljstvu; građevne i uporabne dozvole, korištenje, održavanje i uklanjanje građevine, inspekcijske poslove gradnje te provodi upravni postupak iz područja stanovanja i komunalnog gospodarstva.

Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na djelovanje instrumenata i mjera gospodarske politike u graditeljstvu, stanovanje, politiku stanovanja, gradnju stanova i naselja; socijalnih i službenih stanova; provedbu posebnih programa Vlade Republike Hrvatske u stanogradnji, komunalno gospodarstvo; politiku, praćenje i unapređivanje stanja u komunalnom gospodarstvu, ostvarivanje međunarodne suradnje u graditeljstvu i stanovanju.

Sadašnje unutarnje ustrojstvo Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva uređeno je Uredbom o unutrašnjem ustrojstvu koju je donijela Vlada Republike Hrvatske (NN 13/03). Za obavljanje poslova iz djelokruga Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ustrojene su sljedeće upravne organizacije: Kabinet ministra, Odjel za informiranje, Tajništvo ministarstva, Uprava za upravno-pravne poslove, Uprava za zaštitu okoliša, Uprava za zaštitu prirode, Uprava za inspekcijske poslove, Uprava za graditeljstvo i Zavod za prostorno uređenje. Unutar Uprave za zaštitu okoliša ustrojeni su, izvan sjedišta Ministarstva, pododsjeci za zaštitu mora i priobalja i za zaštitu tla. Unutar Uprave za inspekcijske poslove, radi obavljanja inspekcijskih poslova na području Republike Hrvatske, ustrojene su područne jedinice-odjeli inspekcijskog nadzora za sve županije i Grad Zagreb koje imaju odsjeke i ispostave inspekcije. U okviru Uprave za upravno-pravne poslove ustrojen je Odjel za normativno-pravne poslove, međunarodno pravne poslove i usklađivanje pravnih propisa s propisima EU, a u okviru Uprave za zaštitu okoliša, Odjel za EU integracije i međunarodne projekte.

Osim Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i druga središnja tijela državne uprave obavljaju upravne i druge poslove u vezi s zaštitom pojedinih sastavnica okoliša i stanovništva:

- Ministarstvo kulture: zaštita prirode i genetski modificirani organizmi;

- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva: zaštita šuma i zaštita poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima, te integralno upravljanje vodama, genetski modificirani organizmi;
- Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka: zaštita mora od onečišćavanja s brodova
- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi: zaštita od ionizirajućeg zračenja i zaštita od buke, genetski modificirani organizmi;
- Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva: nuklearna sigurnost i postupanje s kemikalijama.

Na temelju Zakona o vodama osnovane su Hrvatske vode, pravna osoba za obavljanje poslova kojima se ostvaruje upravljanje vodama koja između ostalih poslova upravlja državnim i lokalnim vodama te obavlja i poslove zaštita voda i mora od onečišćenja s kopna.

U 2002. godini Vlada Republike Hrvatske osnovala je javne ustanove: Agenciju za zaštitu okoliša (NN 75/02) i Državni zavod za zaštitu prirode (NN 126/02):

- Agencija za zaštitu okoliša obavlja poslove koji obuhvaćaju prikupljanje i objedinjavanje podataka o okolišu, obrade tih podataka i izrade izvješća i vođenje baze podataka o okolišu
- Državni zavod za zaštitu prirode obavlja stručne poslove zaštite prirode koji između ostaloga obuhvaćaju prikupljanje i obrađivanje podatak u vezi s zaštite prirode, praćenje stanja očuvanosti biološke i krajobrazne raznolikosti, obavljanje statističkih analiza, organiziranje i provođenje odgojno-obrazovnih i promidžbenih aktivnosti i dr.

Agencijom i Državnim zavodom upravlja Upravno vijeće koje je dužno najmanje jedanput godišnje podnijeti izvješće o svome radu Vladi Republike Hrvatske i Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i Ministarstvo kulture.

U 2003. godini donesen je Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (NN 107/03), koji je izvanproračunski fond, pravna osoba s javnim ovlastima te obavlja poslove financiranja pripreme, provedbe i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u području očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređenja okoliša i energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije. Fondom upravlja Upravni odbor i direktor Fonda. Fond je dužan dostaviti izvještaje o ostvarivanju programa rada i poslovanja ministru nadležnom za zaštitu okoliša i ministru nadležnom za energetiku.

Zakonom o sustavu državne uprave (NN 75/93, 92/96, 48/99, 15/00 i 59/01) za obavljanje poslova državne uprave u više upravnih područja (racionalizacija uprave) na području jedinica područne (regionalne) samouprave ustrojava se ured državne uprave. Za obavljanje upravnih i drugih stručnih poslova iz upravnog područja zaštite okoliša, prirode, prostornog uređenja i graditeljstva Uredbom o unutarnjem ustrojstvu ureda državne uprave (NN 21/02) osnovane su službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i graditeljstvo, kao osnovne ustrojstvene jedinice u sjedištu ureda.

Na lokalnoj razini općina, grad i županija uređuje, organizira, financira i unapređuje poslove zaštite okoliša koji su regionalnog ili lokalnog značenja sukladno Ustavu i zakonu. Zaštita okoliša jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave obuhvaća: osiguravanje uvjeta za provođenje programa zaštite okoliša, pripremu i provođenje sanacije kada je to njezina obveza, osiguravanje praćenja stanja okoliša (monitoring), mjerenje imisija kad je to njezina obveza, osiguranje uvjeta za vođenje katastra onečišćenja okoliša, očevidnika o stanju okoliša i mjerama zaštite okoliša i načinu obavješćivanja javnosti. Prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01) za obavljanje poslova zaštite okoliša ustrojavaju se upravni odjeli i službe (upravna tijela).

Skupština županije i Skupština Grada Zagreba donose Program zaštite okoliša koji sadrži osnovne ciljeve, uvjete i mjera zaštite okoliša u cjelini, prioritete mjere zaštite okoliša po

sastavnim dijelovima i pojedinačnim prostornim cjelinama te razrađuje načela i smjernice zaštite okoliša sadržane u Strategiji zaštite okoliša te Izvješće o stanju okoliša. Program zaštite okoliša za pojedina uža područja grada ili općine donosi gradsko vijeće, odnosno općinsko vijeće kada je potrebno posebno zaštititi okoliš određenog područja grada ili općine radi očuvanja kulturno-povijesnih, estetskih i prirodnih vrijednosti krajolika. Prostornim planom određuju se zahvati na okoliš za koje je obvezna procjena utjecaja na okoliš te nadležna tijela vode postupak procjene utjecaja na okoliš za ove zahvate.

3.22.3. PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Pravni okvir

Postupak procjene utjecaja na okoliš pojedinog zahvata provodi se temeljem Zakona o zaštiti okoliša (NN 94/82 i NN 128/99) i Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš NN (59/00) .

Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš, određuje zahvate za koje je obvezna procjena utjecaja na okoliš, sadržaj, rok i način izrade studije o utjecaju na okoliš, način donošenja ocjene i zaključka o namjeravanom zahvatu, način obavješćivanja javnosti i određivanje roka i načina sudjelovanja javnosti o odlučivanju, prava i obveze sudionika u postupku.

U izmjenu i dopunu Zakona o zaštiti okoliša unijeti će se strateška procjena okoliša radi usklađivanja s propisima odnosno direktivama EU.

Republika Hrvatska donijela je Zakon o potvrđivanju Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Espoo konvencija, NN – Međunarodni ugovori 6/96). Konvencija je stupila na snagu 10. rujna 1997. godine. Također, potpisan je i Protokol o strateškoj procjeni okoliša na Ministarskoj konferenciji u Kijevu u svibnju 2003. godine.

Institucionalni okvir

Postupak procjene utjecaja na okoliš provodi Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, osim za zahvate za koje je prostornim planom županije ili Grada Zagreba određena obveza procjene utjecaj na okoliš, zahtjev se podnosi tijelu državne uprave nadležnom za poslove zaštite okoliša na području županije ili Grada Zagreba.

Uredbom o uvjetima za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (NN 7/97), propisuju se uvjeti koje mora ispunjavati pravna osoba za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša, koja uključuje i izradu studije o utjecaju na okoliš.

Sadržaj aktivnosti za 2004. godinu

Nakon višegodišnje primjene Zakona o zaštiti okoliša i njegovih provedbenih propisa uočile su se određene nepreciznosti i nejasnoće zakonskih rješenja koje treba poboljšati i unaprijediti u cilju usklađivanja s *acquis communautaireom*. Također su, na razini EU, doneseni novi pravni instrumenti, odnosno postojeće relevantne direktive su novelirane.

Jedna od osnovnih zakonodavnih aktivnosti u 2004. godini biti će izrada izmjena i dopuna Zakona o zaštiti okoliša i podzakonskih akata kojima će se urediti odnosno uskladiti s novim direktivama EU, procjena utjecaja na okoliš, odnosno strateška procjena utjecaja na okoliš.

Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti okoliša:

- uskladit će se definicije iz područja okoliša s relevantnim direktivama, a posebno s Direktivom 96/61/EC (IPPC Direktiva) o integriranoj prevenciji i kontroli onečišćenja,
- uskladit će se postupak ishoda ekološke dozvole sukladno Direktivi 96/61/EC o integriranoj prevenciji i kontroli onečišćenja te se propisuje donošenje provedbenog propisa kojim će se odrediti uređaji/pogoni za koje je obavezno izdavanje ekološke dozvole,
- uskladit će se definicija operatera u skladu s Direktivom 96/82/EC o kontroli opasnih nesreća uključujući opasne supstance (Seveso II Direktiva),
- uskladit će se postupak strateške procjene utjecaj na okoliš na početku izrade prijedloga strategije, planova i programa sukladno s Direktivom 2001/42/EC o procjeni utjecaja određenih planova i programa na okoliš. Propisuje se donošenje provedbenog procesa kojim se određuje postupak strateške procjene utjecaja na okoliš, način pribavljanja svih potrebnih podataka, obrazloženja, rok provedbe postupka, sudjelovanje javnosti, praćenje provedbe, način donošenja odluke o utjecaju pojedinog zahvat u okviru prijedloga strategije, programa i plana, Stratešku procjenu utjecaja na okoliš za dokumente koje donosi Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske provodi Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u suradnji s tijelom državne uprave koje priprema dokument. Stratešku procjenu utjecaja na okoliš za dokumente koje donosi županijska skupština odnosno skupština Grada Zagreba provodi županijski, odnosno gradski upravni odjel za poslove zaštite okoliša.
- uskladit će se postupak procjene utjecaja na okoliš sukladno s Direktivom 97/11/EEC, koja dopunjuje Direktivu Vijeća ministara 85/33/EEC o procjeni određenih javnih i privatnih projekata na okoliš,
- uskladit će se definicija «javnosti» sukladno s Direktivom 2003/4/EC o pristupu okolišnim informacijama,
- odredit će se uvjeti koje mora ispunjavati organizacija za uključivanje u sustav EMAS preuzimaju se prema Uredbi 761/2001 EC o dopuštanju dobrovoljnog sudjelovanja organizacijama u sustav Zajednice za ekološko upravljanje EMAS.

U sklopu CARDS programa tijekom 2003. godine odobrena su dva projekta:

1. Provedba procjene utjecaja na okoliš-smjernice i obuka
2. Procjena učinaka razvojnih strategija na okoliš

3.22.4 PRISTUP INFORMACIJAMA I SUDJELOVANJE JAVNOSTI

Pravni okvir

Više zakona Republike Hrvatske sadrže odredbe o obvezi davanja informacija iz djelokruga pojedinih državnih upravnih tijela, kao na primjer Zakon o sustavu državne uprave (NN 75/93, 48/99, 15/00, 59/01 i 199/03) i Zakon o javnom priopćavanju (NN 69/03).

Osnovni ciljevi zaštite okoliša kako je propisano odredbom članka 3. Zakona o zaštiti okoliša, NN 82/94 i 128/99) postižu se, između ostalog, sljedećim mjerama: «obavještanjem javnosti o stanju okoliša i njenim sudjelovanjem u zaštiti okoliša, povezivanjem sustava i institucija zaštite okoliša Republike Hrvatske s međunarodnim institucijama, donošenjem pravnih propisa o zaštiti okoliša.»

Odredba članka 49. Zakona o zaštiti okoliša «Javnost podataka o okolišu» predstavlja osnovu na kojoj se temelji pristup informacijama o okolišu u hrvatskom pravnom sustavu.

I drugi zakoni i podzakonski akti iz djelokruga Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva propisuju informiranje javnosti: Zakon o otpadu (NN 151/03), Pravilnik o postupanju s ambalažnim otpadom (NN 53/96), Pravilnik o uvjetima za postupanje otpadom (NN 123/97), Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj (NN 8/97), Uredba o ustroju i djelovanju sustava motrenja i obavješćivanja u Republici Hrvatskoj (NN 11/93), Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (NN 107/03), Uredba o osnivanju Agencije za zaštitu okoliša (NN 75/03).

Pristup zakonodavstvu općenito je u skladu s Konvencijom o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Arhuškom konvencijom).

Konačni prijedlog Zakona o zaštiti okoliša, koji je u postupku usvajanja, uključuje odredbe o informiranju javnosti o okolišu potpuno u skladu s odredbama Arhuške konvencije i sa Direktivom 2003/4/EC Europskog parlamenta i Vijeća.

Zakonom o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02) propisan je pristup podacima i dokumentima značajnim za prostorno uređenje i praćenje stanja u prostoru te sudjelovanje javnosti u izradi i donošenju dokumenata prostornog uređenja.

Zakon o vodama (NN 107/95) propisuje obvezu vođenja vodne dokumentacije u području upravljanja vodama. U skladu sa Zakonom o vodama, Vodna dokumentacija vodi se i koristi prema načelu javnosti. Više odredaba domaćeg zakonodavstva propisuje sudjelovanje javnosti u zakonodavnom postupku i postupku odlučivanja u svezi s okolišem.

Kada se radi o sudjelovanju javnosti u svezi s planovima, programima i politikama koje se odnose na okoliš, Zakonom o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99) propisano je sudjelovanje javnosti u izradi/donošenju dokumenta u svezi s planovima, programima i politikama koje se odnose na okoliš: strategija zaštite okoliša i programi zaštite okoliša. To su dokumenti kojima se uređuju osnovni ciljevi zaštite okoliša i to na razini županije, grada i općina.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva propise u postupku donošenja objavljuje na svojim web stranicama na adresi www.mzopu.hr, pri čemu se javnost upoznaje s tekstem propisa prije njegovog usvajanja u Hrvatskom saboru.

Međunarodni ugovori iz područja pristupa informacijama i sudjelovanja javnosti

Republika Hrvatska potpisala je temeljni međunarodni ugovor iz područja pristupa informacijama i sudjelovanju javnosti: UN/ECE Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Arhuška konvencija) na četvrtoj ministarskoj konferenciji «Okoliš za Europu» u Aarhusu 1998. godine. Republika Hrvatska još nije ratificirala Arhušku konvenciju, ali se u okviru predratifikacijskog postupka od listopada 2001. godine provodi projekt «Pomoć Hrvatskoj u provedbi Arhuške konvencije», kojega financira Danska agencija za zaštitu okoliša. To je dio REReP projekta 2.2. «Pomoć pri implementaciji Arhuške konvencije u srednjoj i istočnoj Europi» («Support Developing Implementation Strategy for the Aarhus Convention in SEE»), kojega Danska i Republika Hrvatska provode bilateralno. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, u pripremama za ratifikaciju Arhuške konvencije, provelo je zakonske i druge analize u vezi stupa 1 konvencije – pristup informacijama i stupa 2 – sudjelovanje javnosti. Nastavno na izrađene analize planira se provedba projekta pod programskom godinom CARDS 2003: «Promicanje pristupa informacijama i javnog sudjelovanja u pitanjima zaštite okoliša u skladu s Arhuškom konvencijom»

Institucionalni okvir

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva osigurava sudjelovanje javnosti u pitanjima okoliša provedbom zakona i podzakonskih akata, a poslove provodi Odjel za informiranje.

U području pristupa informacijama i sudjelovanja javnosti u zaštiti okoliša, osim Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva sudjeluju i druga tijela državne uprave, a koja u svom djelokrugu imaju pojedina područja zaštite okoliša. Informiranje se odnosi na tiskanje glasila, uređivanja web stranice, obavještanjem medija, objavljivanje nacrti zakona i podzakonskih propisa i dr. te obavljanja drugih poslova kojima se osigurava pristup informacijama i sudjelovanje javnosti u vezi okoliša.

Također, Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/2001) propisano je neposredno sudjelovanje građana u pitanjima koja se odnose na okoliš.

Planirane aktivnosti za 2004.

Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 46/2002) utvrđena je politika i mjere za informiranje i sudjelovanje javnosti u Republici Hrvatskoj kojima se, između ostalog, nalaže:

- uspostaviti jasan sustav propisa koji omogućava proceduralna i institucionalna jamstva te formalizaciju protoka informacija i sudjelovanja javnosti u postupcima odlučivanja,
- javnost koju to zanima pravodobno uključiti u proces pripreme propisa i strateških dokumenata te u rad nekih od službenih tijela (npr. Savjet za zaštitu okoliša),
- uspostaviti informacijske terminale s podacima o radu ministarstava te sa zbirkama podataka o kakvoći okoliša (npr. katastar, registri, evidencije i slično),
- uspostaviti središnji informacijski centar s knjižnicom, čitaonicom, aktualnim sadržajem na internetu radi omogućavanja pristupa specifičnim informacijama o okolišu,
- na lokalnoj razini, posebice u mjestima većeg rizika i zamjetnih promjena u okolišu, pojačati obavješćivanje i sudjelovanje javnosti uspostavom informacijskih središta pri mjerodavnim lokalnim i područnim samoupravnim tijelima,
- u procese obavješćivanja i sudjelovanja javnosti u zaštiti okoliša uključiti i gospodarstvo te uspostaviti komunikacijske kanale sa svim potencijalnim partnerima,

U skladu s Nacionalnom strategijom zaštite okoliša u 2004. godini planira se:

- dopuniti odredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti okoliša odnosno uskladiti s direktivama EU,
- izvršiti pripreme za potvrđivanje UN/ECE Konvenciju o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Arhušku konvenciju),
- osigurati provedbu Arhuške konvencije,
- započeti s provedbom CARDS projekta «Promicanje pristupa informacijama i sudjelovanje javnosti u vezi zaštite okoliša u skladu s Arhuškom konvencijom»,
- unaprijediti rad informacijskog centra i knjižnice Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva,
- potaknuti ustrojavanje informacijskih središta pri lokalnim i područnim (regionalnim) samoupravnim tijelima,
- izraditi strategiju informiranja Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva,
- nastaviti s obavješćivanjem javnosti preko medija,
- redovito izdavati publikacije o zaštiti okoliša za širu javnost i za posebne ciljane skupine,
- osigurati bolji pristup svim oblicima obavješćivanja o okolišu i sudjelovanje javnosti u svezi s okolišem,
- osigurati izdavanje glasila Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva «Okoliš» (barem periodično i na engleskom jeziku) na papiru te besplatnu distribuciju ciljnim skupinama,

- poboljšati web stranice Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i osigurati interaktivno sudjelovanje javnosti
- nastaviti rad u okviru UNEP/GEF projekta «Izrada nacionalnog okvira za biološku sigurnost» u dijelu koji se odnosi na informiranje javnosti i sudjelovanje javnosti čiji je nositelj Ministarstvo kulture.

U prosincu 2003. započela je izrada opisa posla za projekt CARDS 2003 – Projekt «Promicanje pristupa informacijama i sudjelovanja javnosti u vezi zaštite okoliša u skladu s Arhuškom konvencijom». Predviđeno trajanje projekta je 12 mjeseci, a troškovi projekta su procijenjeni na 300.000 EUR. Očekivani rezultati projekta su: ustrojeni mehanizmi koji osiguravaju odgovarajuće informacije o okolišu i sudjelovanje javnosti odnosno osiguranje sudjelovanja u pristupu informacijama svih sudionika u procesu zaštite okoliša.

3.22.5 PODIZANJE SVIJESTI, ODGOJ I IZOBRAZBA ZA OKOLIŠ

Pravni okvir

Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99) temeljni je pravni akt za područje podizanja svijesti i odgoja i izobrazbe za okoliš. On propisuje, između ostalog, da se osnovni ciljevi zaštite okoliša postižu sljedećim mjerama: «razvijanjem svijesti o potrebi zaštite okoliša u odgojnom i obrazovnom procesu i promicanjem zaštite okoliša, poticanjem korištenja obnovljivih prirodnih izvora i energije, poticanjem upotrebe proizvoda i korištenja proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš te ujednačenim odnosom zaštite okoliša i gospodarskog razvoja».

Međunarodni ugovori iz područja pristupa informacijama i sudjelovanja javnosti

Na ministarskoj konferenciji «Okoliš za Europu», koja je održana u Kijevu 2003. godine, usvojena je izjava ministara UN/ECE regije o izobrazbi za održivi razvoj. Tom je prigodom podržan UN/ECE Nacrt Strategije izobrazbe za održivi razvoj kao pravodobna i važna osnova za dalji razvoj na tome području.

Institucionalni okvir

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja (NN 13/03) ustrojen je Odjel za informiranje. U tome Odjelu obavljaju se poslovi kojima je cilj podizanje svijesti o okolišu te poslovi u vezi s odgojem i obrazovanjem na području zaštite okoliša, kao i suradnja s nevladinim udrugama koje se bave zaštitom okoliša.

U djelokrugu Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva je područje izvaninstitucionalnog odgoja i izobrazbe za okoliš, a u djelokrugu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa je razvoj odgoja i izobrazbe za okoliš u sustavu školovanja. U području podizanja svijesti za okoliš, pored Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, i neka druga tijela državne uprave u svojem djelokrugu promiču i potiču svijest o okolišu.

Planirane aktivnosti za 2004.

Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 46/2002) utvrđena je politika i mjere za podizanje svijesti, odgoj i izobrazbu za okoliš u Republici Hrvatskoj kojima se, između ostalog, nalaže:

- obrazovati novinare u području zaštite okoliša,

- stvarati institucionalne i materijalne okvire za sudjelovanje udruga i građana kao partnera pri primjeni načela održivoga razvoja i u procesima odlučivanja,
- promicati dobru ekološku praksu u industriji i poduzetništvu,
- omogućiti podizanje naobrazbe i modernizacijom nastavnih programa,
- priređivati kampanje podizanja svijesti ciljnih skupina u svezi sa strateškim problemima zaštite okoliša u zemlji,
- promicati nove oblike načina življenja i potrošačkih navika prihvatljivih za okoliš radi potencijalno dugoročnih promjena stajališta (stvaranje manje količine otpada, recikliranje, štednja energije, iskorištavanje obnovljivih energetske izvora, štednja prirodnih resursa, promicanje znaka zaštite okoliša i slično).

U skladu s Nacionalnom strategijom zaštite okoliša u 2004. godini planira se:

- uskladiti domaće zakonodavstvo s odnosnim EU zakonodavstvom u području podizanja svijesti i odgoja i izobrazbe za okoliš,
- uključiti se u izradu UN/ECE Strategije izobrazbe za održivi razvoj,
- izraditi državni program odgoja i izobrazbe za okoliš,
- nastaviti s provedbom međunarodnog programa GLOBE, kojega provodi Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa uz potporu Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
- uspostaviti sustav obavješćivanja i promicanja dobre prakse te ustanoviti i stalno aktualizirati biblioteku domaće i strane literature, didaktičkih, AV i drugih sredstava – jačanjem postojećeg informacijskog centra i poticanjem otvaranja više regionalnih informacijskih središta i referalnih biblioteka za okoliš,
- nastaviti rad na «Programu odgoja i obrazovanja za okoliš i održivi razvoj», kojeg je 2001. godine na inicijativu Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva izradila nezavisna skupina stručnjaka za to područje,
- osigurati potporu i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa za provedbu gore navedenog Programa,
- podupirati organizacijski i financijski stalne i sustavne aktivnosti odgoja i izobrazbe za okoliš i održivi razvoj,
- provoditi zajedničke programe izobrazbe za okoliš i održivi razvoj u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, lokalnom i regionalnom samoupravom, gospodarstvom, udrugama, medijima i drugim sudionicima,
- podupirati nevladine udruge koje provode programe i projekte za podizanje svijesti i odgoja i izobrazbe za okoliš i održivi razvoj (npr. Udruge Romi za Rome, PPP «Lijepa naša», Hrvatskog centra «Znanje za okoliš», PUT – društva za komuniciranje ambijenta, Zelene Istre, Eko centra «Caput Insulae» Beli, i drugih nevladinih udruga)
- nastaviti rad u okviru UNEP Programa za održivu potrošnju i proizvodnju, kojim se podiže svijest o okolišu.

3.22.6 OKOLIŠ I ZDRAVLJE

Pravni okvir

Zdravi okoliš shvaćen je i tretiran kao temeljni preduvjet kvalitete čovjekovog življenja i očuvanja njegovog zdravlja, što je izraženo već u temeljnom konstitutivnom aktu - Ustavu Republike Hrvatske kao općenito pravo svakog građanina na zdravi okoliš. To pravo se dalje razrađuje u specijalnim zakonima kao što su Zakon o zaštiti okoliša i Zakon o zdravstvenoj zaštiti. Odredbom članka 5. Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/03) kažu da Republika Hrvatska ostvaruje društvenu skrb za zdravlje stanovnika i provođenjem mjera na području zaštite zdravlja od štetnih čimbenika okoliša mjerama koje stanovništvu osiguravaju zdravstveno ispravne namirnice, i vodu za piće, vodu za rekreaciju i ostale vode, predmete opće uporabe, zaštitu od buke, kakvoću zraka, kao i mjerama za neškodljivo zbrinjavanje

otpadnih tvari, mjerama zaštite zdravlja od štetnog djelovanja opasnih kemikalija te zaštitu od izvora ionizirajućih i neionizirajućih zračenja.

Drugi zakoni koji uređuju ovo područje su: Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, (NN 60/92) Zakon o hrani (117/03), Zakon o otpadu (NN 151/03), Zakon o zaštiti zraka (NN 48/95) i njihovi podzakonski akti..

Važni dokumenti politike i strategije koji povezuju zdravlje s različitim aspektima zaštite okoliša su hrvatska politika i strategija "Zdravlje za sve do 2005" i Strategija razvitka zdravstva. Ključne strateške odrednice ovih dokumenata su: "Uspostava politike koja se temelji na učinkovitoj kontroli, evaluaciji i prevenciji svih zdravstvenih rizika koji su određeni fizikalnim, kemijskim, biološkim, socijalnim i psihosocijalnim čimbenicima životnog i radnog okoliša" i također "složenom, međusobno podupirajućom, intersektorskom i multidisciplinarnom aktivnošću uklanjati će se i smanjivati po zdravlje štetni utjecaj onečišćenja u svim medijima koji okružuju čovjeka i s kojima čovjek dolazi u dodir".

Institucionalni okvir

U zdravstvenom sustavu djelatnost zdravstvene ekologije obavljaju Hrvatski zavod za javno zdravstvo s mrežom zavoda za javno zdravstvo županija, odnosno njihove organizacijske podjedinice Službe za zdravstvenu ekologiju. Njihova djelatnost određena je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, a mjere koje su direktno u vezi s okolišem su :

- praćenje, analiza i proučavanje zdravstvene ispravnosti vode za piće, vode za dijalizu, vode za rekreaciju i fizikalnu terapiju, površinske i otpadne vode, stanje vodoopskrbe na terenu, zdravstvenu ispravnost namirnica i predmeta opće uporabe kao i onih namijenjenih međunarodnom prometu
- ispituje, prati, analizira i ocjenjuje utjecaj čimbenika okoliša na zdravlje ljudi te predlaže i sudjeluje u provođenju mjera za sprečavanje njihovih štetnih djelovanja.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo također provodi aktivnosti prevencije otrovanja i nesreća s kemikalijama. Uključen je u kontrolu prijevoza opasnih kemikalija, organizira edukaciju djelatnika koji rukuju otrovima i populacije općenito, a ujedno djeluje kao savjetodavni centar za hitne slučajeve otrovanja pojedinaca ili drugih hitnih stanja vezano uz otrovne supstance. U pojedinim segmentima sustava zdravstvene ekologije uključene su i neke druge institucije kao Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada Medicinski fakultet i Škola narodnog zdravlja «Andrija Štampar»

Okoliš i zdravlje – situacijska analiza

Obuhvat stanovništva priključcima na javne vodoopskrbne sustave u Republici Hrvatskoj je nešto viši od 70 % s značajnim regionalnim varijacijama. U ruralnim područjima za piće se koristi voda iz zdenaca različite dubine (10 - 100 metara), a ispitivanja zdravstvene ispravnosti ovih voda pokazuju da je u oko jedne trećine ispitanih uzoraka prisutno mikrobiološko onečišćenje. Najčešći uzroci neispravnosti vode za piće od mikrobioloških parametara su heterotrofi i totalni koliformi, od kemijskih amonijak i nitrati, a od senzoričkih mutnoća.

Epidemije pri kojima je uzročnik prenesen vodom za piće su rijetke i dešavaju se uglavnom u manjim vodoopskrbnim sustavima koji nisu pod stalnim nadzorom javnozdravstvenih službi.

Zdravstvena ispravnost namirnica je temeljni preduvjet osiguranja zdravlja, radne sposobnosti i kvalitete života pučanstva. Ovo područje je regulirano Zakonom o hrani (NN 117/03). Provođenje ovog zakona i pratećih propisa osigurava sanitarna inspekcija

provođenjem nadzora u proizvodnji, pri uvozu i u prometu. Kontrolu zdravstvene ispravnosti na tržištu sanitarni inspektor osigurava uzimanjem uzoraka i analizom u javnim laboratorijima ovlaštenim od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo kontinuirano prati zarazne bolesti te unutar toga i bolesti koje se prenose hranom. Broj epidemija i pojedinačnih slučajeva alimentarnih toksiinfekcija prijavljenih Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo u sklopu sustava nadzora nad zaraznim bolestima kreće se između 50 i 100 godišnje, najčešći uzročnici epidemija su salmonele i toksin stafilokoka, a od parazita trihinela. Broj prijavljenih slučajeva alimentarnih toksiinfekcija se kreće između 8 i 10 tisuća godišnje, a od ukupnog broja prijavljenih slučajeva salmoneloze čine oko 50%.

Praćenje kakvoće zraka u Republici Hrvatskoj obavljaju pravne osobe koje su ishodile suglasnost ministarstva nadležnog za poslove zaštite okoliša sukladno Uredbi o uvjetima za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (NN 7/97).

Kakvoća zraka se utvrđuje sukladno odredbama Uredbe o preporučenim graničnim vrijednostima kakvoće zraka (NN 101/96, 2/97), temeljem čega se dalje utvrđuju kategorije kakvoće zraka (I, II i III kategorija) po stupnju onečišćenosti.

Sustavnog praćenja (monitoringa) buke u okolišu, kao i evaluacije utjecaja buke na zdravlje u Republici Hrvatskoj nema. Mjerenja buke obavljaju se u sklopu izrade studija utjecaja na okoliš pojedinih objekata i monitoringa koje iste propisuju, zatim prilikom ispitivanja u sklopu izdavanja dozvole za rad objekata, prilikom procjene ugroženosti na pojedinim radnim mjestima, te mjerenja buke na zahtjev građana, odnosno pritužbe na buku sanitarnoj inspekciji

Područje aktivnosti

U Zakonu o zdravstvenoj zaštiti je kao jedna od djelatnosti javnog zdravstva identificirana «ocjena i praćenje utjecaja okoliša na zdravlja stanovništva». Ove odredbe ne prate provedbeni propisi, a niti odgovarajući financijski instrumenti. Stoga se praćenje podataka o stanju okoliša i njihovo povezivanje s podacima o zdravlju stanovništva ne provodi sustavno, odnosno provodi se samo kroz pojedinačne studije i projekte. Razlog tome su nedovoljan broj stručnjaka, financijskih resursa i analitičkih kapaciteta, multikauzalnost zdravstvenih posljedica djelovanja štetnih čimbenika okoliša, visoke razine geografskih agregacija podataka o mortalitetu i morbiditetu itd. Vezano uz onečišćenja okoliša i njihov utjecaj na zdravlje u Republici Hrvatskoj se provodi :

- praćenje zdravstvene ispravnosti namirnica na tržištu
- praćenje zdravstvene ispravnosti vode za piće iz javnih vodoopskrbnih objekata
- unutar sustava praćenja i suzbijanja zaraznih bolesti posebno se prate i obrađuju slučajevi i epidemije bolesti koje se prenose hranom i epidemije bolesti koje se prenose vodom, kao i drugi epidemiološki podaci važni za zaštitu pučanstva od zaraznih i nezaraznih bolesti
- praćenje kvalitete zraka
- za nove objekte koji se planiraju graditi, sukladno Zakonu o zaštiti okoliša obvezna je izrada Studija o utjecaju na okoliš unutar koje se evaluiraju i propisuju mjere za sprečavanje utjecaja zahvata na okoliš i zdravlje ljudi, te isto tako i monitoring program kojim se često dobivaju korisni podaci o onečišćenjima okoliša i njihovu utjecaju na okoliš i zdravlje.

Također, informacijski sustavi (epidemiološki i zdravstvenostatistički) funkcioniraju tako da bi se eventualna pojava nekog klastera bolesti identificirala i na vrijeme istražila. Isto vrijedi i za slučaj da se kroz postojeće sustave praćenja okoliša (hrana, voda, zrak) identificira pojava nekog onečišćenja s potencijalno štetnim djelovanjem na zdravlje.

Postojeće sustave monitoringa treba ojačati i proširiti na one čimbenike i medije okoliša za koje se to sada ne provodi.

U Republici Hrvatskoj se trenutno radi na formiranju i jačanju mreže javnoga zdravstva i zdravstvene ekologije (edukacija i specijalizacija liječnika u Županijskim zavodima za javno zdravstvo), što je ključni element izgradnje kapaciteta evaluacije i praćenja utjecaja okoliša na zdravlje. Pred završetkom je prva faza izgradnje informacijskog sustava «okoliš i zdravlje», što će omogućiti brzu razmjenu podataka o zdravstvenoj ispravnosti namirnica, predmeta opće uporabe i vode za piće, a isti sustav će se u budućnosti proširiti na sve ostale dostupne podatke o stanju okoliša. Paralelna izgradnja ovog informacijskog sustava i njegovo povezivanje s zdravstvenim informacijskim sustavom, uz eventualnu uporabu GIS (geographical information system) omogućit će povezivanje i analizu podataka o utjecaju okoliša na zdravlje, uzimajući u obzir moguće zemljopisne razlike u stanju zdravlja odnosno pobolu i određivanje njihova odnosa prema stanju okoliša istog zemljopisnog područja. Sukladno obvezi iz članka 5. Zakona o zdravstvenoj zaštiti potrebno je donijeti Program mjera zaštite zdravlja od štetnih čimbenika okoliša

3.22.7. INFORMACIJSKI SUSTAV ZAŠTITE OKOLIŠA (ISZO)

Pravni okvir

Obveza uspostave ISZO proizlazi iz Zakona o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99) temeljem čl. 41. je provedbeni propis kojim se uređuje sadržaj, metodologija, obaveze, način dostavljanja podataka i upravljanje podacima je Uredba o informacijskom sustavu zaštite okoliša (NN 74/99, 79/99). Nužnost uspostave ISZO naglašena je i Strategijom zaštite okoliša (NN 46/02), Pravilnikom o katastru emisija u okoliš (NN 36/96) te Nacionalnim planom djelovanja na okoliš (NPDO). Uredbom o osnivanju Agencije za zaštitu okoliša (NN 75/02) propisani su poslovi prikupljanja i objedinjavanja odnosno obrade podataka o okolišu.

Drugi posebni propisi također uređuju obvezu prikupljanja podataka koji čine integralni dio informacijskog sustava zaštite okoliša npr.:

- Zakon o vodama (NN 107/95)
- Zakon o službenoj statistici (NN 103/03),
- Program statističkih istraživanja Republike Hrvatske za 2003. godinu (NN 105/03).

Institucionalni okvir

Prikupljanjem i obradom podataka o stanju i opterećenjima pojedine sastavnice okoliša, u Republici Hrvatskoj se već niz godina bave upravne i stručne institucije kao što su: Državna geodetska uprava (DGU), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Državni zavod za statistiku (DZS), Državni hidrometeorološki zavod (DHMZ), Hrvatske vode, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Institut za oceanografiju i ribarstvo, Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada itd.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, odnosno bivša Državna uprava za zaštitu okoliša, je od 1994. godine nadležno tijelo državne uprave za praćenje stanja i izvješćivanje o okolišu, a za provedbu tih aktivnosti Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva se oslanjalo i surađivao sa drugim ministarstvima, upravnim i stručnim organizacijama te jedinicama lokalne i područne samouprave.

Dosadašnje aktivnosti

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva zaduženo je za uspostavu jedinstvenog informacijskog sustava zaštite okoliša. Postoje pojedina područja koja su od donošenja Uredbe o informacijskom sustavu zaštite okoliša 1999. godine značajno napredovala u izradi vlastitih informacijskih sustava - npr. područje voda. Informacijski sustav zaštite okoliša definiran kao kooperativni informacijski sustav, sastavljen od većeg broja

dislociranih, neovisno izrađenih, usklađenih i međusobno povezanih sustava. Zadatak Agencije za zaštite okoliša je prikupljanje, obrada, usklađivanje svih podataka u vezi s okolišem a radi izrade izvješća o stanju okoliša. Potrebno je optimalno iskoristiti postojeći resursi u Republici Hrvatskoj (institucije/ postojeće znanje/ postojeće baze podataka), za pojedini segment okoliša biti će nominirana jedna institucija (tzv. nacionalni referentni centar-NRC), koja će biti odgovorna za prikupljanje i koordinaciju svih podataka vezanih uz taj segment okoliša. Trenutno se prikupljaju podaci o potencijalnim referentnim centrima, njihovim informacijskim sustavima i bazama podataka kojima raspolažu.

Katastar emisija u okoliš osigurava Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Postojeća metodologija i standardi prikupljanja, prijenosa i objave podataka i informacija, za područje zraka Katastra emisija u okoliš, usklađuju se sa standardima EU i drugim međunarodnim standardima kroz projekt LIFE Third Countries "Nadogradnja nacionalnog sustava za praćenje emisije i ubrzanje njegove provedbe" čija provedba će završiti 2004. godine .

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva radi i na slijedećim projektima vezanim uz uspostavu baze podataka pojedinih segmenata okoliša, kao što je: baza podataka o pokrovu tla u Republici Hrvatskoj a unutar Ministarstva kulture radit će se inventarizacija močvarnih staništa u Republici Hrvatskoj te zaštita i upravljanje vukovima.

Program mjerenja kakvoće zraka u državnoj mreži za trajno praćenje kakvoće, kojeg je donijela Vlada Republike Hrvatske 2002. godine, omogućit će kategorizaciju područja obzirom na kakvoću zraka. Do danas su u Republici Hrvatskoj uspostavljene četiri postaje za trajno praćenje kakvoće zraka te se planira daljnja uspostava nove tri postaje u 2004.godini.

Statistiku okoliša vodi Državni zavod za statistiku, a ista je određena prema Eurostat-u u Statistical Requirement Compendium, edition September 2001, Chapter V Multi-domain statistics. Prema ovim zahtjevima Državni zavod za statistiku je do sada uskladio, u potpunosti ili djelomično slijedeće module: 712 Statistika otpada, 714 Statistika korištenja voda i ispuštanja u vode, 715 Statistika cjelovitih emisija, 716 Indikatori pritiska na okoliš i indikatori održivog razvoja.

Dio provedenih aktivnosti predstavlja ispunjenje mjera za ostvarenje kvalitetnog informacijskog sustava zaštite okoliša kao najvažnijeg instrumenta za provedbu politike zaštite okoliša te drugih ciljeva prema Nacionalnom planu djelovanja za okoliš (NPDO).

Planirane aktivnosti u 2004.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva uspostavlja informacijski sustav zaštite okoliša za koji pripremu podataka i stručnu podlogu izrađuje Agencije za zaštitu okoliša :

1. početak izrade metabaze podataka, vezane uz stanje i opterećenje okoliša u Republici Hrvatskoj. Takva baza je «nulto stanje» postojećih baza podataka o okolišu i morala bi odgovoriti na pitanja koji se sve parametri okoliša sustavno mjere, kontroliraju, koje baze podataka postoje, u okviru kojih institucija, i tko su konačni korisnici
2. izrada baze podataka o projektima zaštite okoliša koji se provode u Republici Hrvatskoj, posebice onih koji u sebi sadrže elemente monitoringa i inventarizacije
3. uspostava suradnje sa referentnim centrima
4. poboljšanje koordinacije monitoring sustava
5. jačanje informatičke infrastrukture Agencije i suradničkih institucija – referentnih centara te,

6. nastavak i daljnje jačanje suradnje sa Europskom agencijom za okoliš.

U sklopu projekta CARDS 2002 «Jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu okoliša» započeti će pilot projekt uspostave referentnog /tematskog centra. Pilot projekt će razraditi i testirati način komunikacije, dostave i razmjene podataka i informacija između referentnog centra, Agencije za zaštitu okoliša te drugih referentnih centara (NPDO mjera 6.1.M₁₂).

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva će u 2004.godini nastaviti aktivno sudjelovanje u MED POL programu UN-a, u sklopu kojeg se svake godine dostavljaju godišnja izvješća o monitoringu mora Koordinacijskoj jedinici MAP-a

Državni zavod za statistiku će provesti revidiranje metodologije, obrasca i nomenklature otpada za modul 712 i izradu metodologije i obrasca za modul 717.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i Hrvatske vode su 2001. godini započeli s realizacijom projekta «Informacijski sustav voda». Dio toga projekta kojim će se definirati standardi za procedure, protokole i informacijsku infrastrukturu u skladu s standardima EU, je projekt CARDS 2002 «Informacijski sustav voda-standardizacija i monitoring».

CARDS projekt, također, za cilj ima sustavno i pravovremeno prikupljanje, obradu, razmjenu podataka i dostupnosti podataka i informacije interno - unutar Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i Hrvatskih voda te eksterno - tijelima državne uprave, međunarodnim institucijama te svim zainteresiranima, a posebno javnosti. Završetak planirane faze projekta «Informacijski sustav voda» je kraj 2007. godine kada bi ovaj informacijski sustav u svom najvećem dijelu trebao biti usklađen sa svim zahtjevima EU-a.

3.22.8. KAKVOĆA ZRAKA I PROMJENA KLIME

Pravni okvir

Pravno područje zaštite zraka uređeno je Zakonom o zaštiti okoliša, Zakonom o zaštiti zraka i međunarodnim ugovorima koje je Republika Hrvatska potvrdila i koji su postali dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske. U pravnom sustavu Republike Hrvatske je niz posebnih zakona i drugih propisa koji sadrže mjere zaštite zraka i okoliša

Propisi koji su na snazi a koji su doneseni do 2000. godine i neposredno uređuju područje zaštite zraka te su u nadležnosti Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, jesu:

1. Zakon o zaštiti zraka (NN 48/95)

Zakon o zaštiti zraka uređuje sustav mjera, način organiziranja i provođenja zaštite i poboljšanje kakvoće zraka. Cilj Zakona je očuvanje zdravlja ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, kulturnih i materijalnih vrijednosti putem osiguranja najbolje moguće kakvoće zraka; sprečavanje utjecaja na klimatske promjene i uspostavljanje i održavanje cjelovitog sustava upravljanja kakvoćom zraka u Republici Hrvatskoj. Za ostvarenje zakonskih ciljeva određuje se praćenje i utvrđivanje kakvoće zraka, stupnja njegove onečišćenosti i izvora ispuštanja onečišćujućih tvari u zrak (emisija). Prema stupnju onečišćenosti zraka utvrđuju se kategorije kakvoće zraka od kojih ovise prava i obveze različitih subjekata u sprečavanju onečišćenja te

gradnja objekata i obavljanje drugih djelatnosti. Na temelju zakona doneseni su provedbeni propisi kojima se detaljnije uređuje praćenje i utvrđivanje kakvoće zraka i emisija u zrak.

Zakon o zaštiti zraka temelji se na propisima i iskustvima EU koji su vrijedili do 1994. godine te ga je potrebno uskladiti s Direktivom 96/61/EEC o cjelovitom sprječavanju i nadziranju onečišćavanja okoliša, Direktivom 96/62/EC o procjeni i upravljanju kakvoćom vanjskog zraka, uzimajući u obzir i druge direktive EU koje se odnose na kakvoću zraka i emisije u zrak.

2. Uredba o preporučenim i graničnim vrijednostima kakvoće zraka (NN 101/96, 2/97),

PV i GV utvrđene u Uredbi o preporučenim i graničnim vrijednostima kakvoće zraka temelje se na međunarodnim normama, smjernicama ili propisima donesenim do 1995. godine.

Navedeni će propis biti potrebno uskladiti sa skupinom novih direktiva EU: Direktivom 96/62/EC o okvirnoj kakvoći zraka; Direktivom 99/30/EC o sumporovom dioksidu, dušikovim oksidima, lebdećim česticama i olovu u ambijentalnom zraku; Direktivom 2000/69/EC glede graničnih vrijednosti benzena i ugljikovog monoksida u ambijentalnom zraku te Direktivom 2002/3/EC glede ozona u ambijentalnom zraku.

Propisi koji posredno uređuju područje kakvoće zraka, a temelje se na Zakonu o normizaciji, Zakonu o sigurnosti prometa na cestama i Zakonu o zapaljivim tekućinama i plinovima, jesu:

1. Pravilnik o kakvoći goriva za mlazne motore (NN 79/95)
2. Pravilnik o postajama za opskrbu prijevoznih sredstava gorivom (NN 93/98)
3. Pravilnik o homologaciji vozila (NN 15/02 i 28/03)
4. Naredba o homologaciji (NN 69/98, 141/98, 147/98, 17/99, 28/99, 58/99, 64/99, 122/99, 12/00, 27/00, 123/00, 70A/01, 103/01, 94/02, 116/02, 125/02, 134/02, 4/03, 95/03 i 107/03)
5. Pravilnik o tehničkim pregledima vozila (NN 9/93, 69/96, 89/96 i 149/02)

Nadležna tijela državne uprave postupno usklađuju navedene propise s propisima Europske unije u okviru svog dijela u Nacionalnom programu Republike Hrvatske za pridruživanje EU.

U razdoblju 2000-2003. godine kao pozitivni efekti mogu se smatrati donošenje propisa kojima se detaljnije uređuje upravljanje kakvoćom zraka na nacionalnoj razini.

1. Uredba o utvrđivanju lokacija postaja u državnoj mreži za trajno praćenje kakvoće zraka (NN 4/02)
2. Program mjerenja kakvoće zraka u državnoj mreži za trajno praćenje kakvoće (NN 43/02)

Uredba i Program mjerenja kakvoće zraka usklađeni su se smjernicama Vijeća Europske unije: 1996/62/EC, 1997/101/EC i 1999/30/EC. Također su uvaženi i kriteriji za praćenje pozadinskog ili prekograničnog onečišćenja zraka koji se odnose na preuzete obveze Republike Hrvatske, posebno glede Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine i njezinog EMEP programa.

Primjenu ova dva propisa osigurava Program Vlade Republike Hrvatske do kraja 2003. godine kojim je prihvaćen Plan izgradnje državne mreže za trajno praćenje kakvoće zraka do kraja 2007. godine te osiguranje sredstava u državnom proračunu.

3. Uredba o kakvoći tekućih naftnih goriva (NN 83/02)

Nova Uredba donesena je radi usklađivanja s Protokolom o daljnjem smanjenju emisija sumpora, direktivama Europske unije (98/70/EC, 99/32/EC, 2000/71/EC i 2002/159/EC) te Protokolom o suzbijanju acidifikacije, eutrofikacije i prizemnog ozona uz Konvenciju o

dalekosežnom prekograničnom onečišćavanju zraka iz 1979. godine., Protokolom o teškim metalima te Deklaracijom UNECE o postupnom ukidanju potrošnje olovnog benzina do 2005. godine. Pri donošenju Uredbe vodilo se računa o mogućnosti domaćeg gospodarstva i drugih pravnih subjekata pa su propisani rokovi u kojima se moraju postići propisane vrijednosti značajki kakvoće tekućih naftnih goriva, a dan je i rok za primjenu zahtjeva normi HRN EN ISO/IEC 17025 i HRN EN 45004, vrste A.

Međutim, za očekivati je da će INA d.d. zbog nepravovremenog investiranja i nemogućnosti proizvodnje svih tekućih naftnih goriva prema propisanim rokovima sukladno Uredbi predložiti u 2004. godini izmjene i dopune postojeće Uredbe.

4. Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 105/02, 108/03)

Osnovni razlozi zbog kojih su donesene izmjene i dopune postojeće Uredbe o graničnim vrijednostima emisija onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 140/97) jesu: usklađivanje načina mjerenja i svih propisanih GVE s odredbama iz međunarodnih ugovora i direktiva EU (1999/13/EC, 2000/76/EC, 2001/80/EC), uzimajući u obzir stanje tehnike hrvatskih postrojenja, činjenice da nakon 2002., odnosno 2004. godine veći broj stacionarnih izvora neće moći udovoljiti odredbama Uredbe, posebno glede emisija SO₂, NO_x i krutih čestica te nemogućnost jednog dijela hrvatskog gospodarstva udovoljavanju propisanim GVE radi nedostatka značajnih financijskih sredstava te propisanim rokovima primjene koji su istekli.

Uredba o GVE u postupku potpune harmonizacije s direktivama EU morat će proći još jednu reviziju. U pogledu kontrole emisija hlapivih organskih spojeva iz difuznih izvora hrvatsko zakonodavstvo izrazito je manjkavo te će biti potrebno donijeti nove propise sukladno EU direktivama: 94/63/EC glede emisija hlapivih organskih spojeva koje nastaju prilikom skladištenja i distribucije benzina te 99/13/EC glede emisija hlapivih organskih otapala koje nastaju upotrebom otapala.

Programi podrške EU

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva jedan je od sudionika regionalnog projekta 1.9. unutar Pakta o stabilnosti/REReP-a. U okviru ovog projekta tijekom 2002/2003. godine hrvatski su stručnjaci uz tehničku pomoć stranih stručnjaka pripremili prvi harmonigram usklađenosti propisa iz zaštite zraka sa sljedećim EU direktivama: 94/63/EC, 96/62/EC, 97/101/EC, 98/70/EC, 99/13/EC, 99/30/EC, 99/32/EC, 2000/69/EC, 2001/80/EC i 2002/3/EC.

Iz programa CARDS 2002 pod nazivom "Strategija usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s EU zakonodavstvom", pružit će se određena tehnička pomoć za provedbu zakonodavnih mjera u području zaštite zraka.

Međunarodni ugovori iz područja zaštite zraka

Potvrđeni međunarodni ugovori iz područja zaštite atmosfere odnosno zaštite zraka, kojima su stvorene neposredne obveze za Republiku Hrvatsku, a za čije izvršavanje se skrbi Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, kao tijelo državne uprave u čiju nadležnost spadaju pitanja koja se uređuju tim ugovorima, jesu:

Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača (1991), Montrealski protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač (1991), Konvencija o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka (1991), Protokol Konvencije u svezi sa zajedničkim praćenjem i procjenom dalekosežnog prekograničnog prijenosa onečišćujućih tvari u Europi (EMEP protokol, 1999), Protokol Konvencije u svezi s daljnjim smanjenjem emisija sumpora (1999) i Okvirna konvencija UN o promjeni klime (1996).

U svrhu provedbe odredbi Montrealskog protokola donesena je 1999. godine Uredba o tvarima koje oštećuju ozonski omotač (NN 7/99., 20/99). Ova Uredba, između ostalog, uređuje način ukidanja potrošnje TOOO te postupanje s proizvodima koji sadrže te tvari ili su uz pomoć njih proizvedeni. Ovaj propis potrebno je uskladiti s propisima EU: 2037/2000, 2038/2000, 2039/2000 i pripadajućim amandmanima na Montrealski protokol – Zakonom o potvrđivanju izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač, (NN-Međunarodni ugovori 10/00) i Zakonom o potvrđivanju izmjene Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač (NN-Međunarodni ugovori 12/01).

U razdoblju 2005.-2007. godine planira se pokretanje postupka potvrđivanja potpisanih protokola uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka.

Republika Hrvatska potpisala je Kyoto protokol uz Konvenciju UN o promjeni klime 1999. godine prema kojem, kada on stupi na snagu i kada bude ratificiran od strane Hrvatskog sabora, proizlazi obveza smanjenja emisije stakleničkih plinova za 5%, u razdoblju od 2008. do 2012. godine, u odnosu na referentnu godinu.

Obzirom na malu polaznu emisiju, Republika Hrvatska je u Marakechu 2001. godine na Konferenciji stranaka UNFCCC (COP7) podnijela zahtjev za povećanjem visine emisije za referentnu godinu, pozivajući se na članak 4. 6. UNFCCC Konvencije. Zahtjev Republike Hrvatske za sada još nije riješen.

U veljači 2002. godine Republika Hrvatska dostavila je Sekretarijatu UNFCCC svoje Prvo nacionalno izvješće o promjeni klime. U skladu s obvezama prema UNFCCC konvenciji, Republika Hrvatska je u obvezi dostaviti tajništvu UNFCCC Drugo nacionalno izvješće o promjeni klime do kraja 2004. godine.

Temeljem Zakona o potvrđivanju Okvirne konvencije UN o promjeni klime potrebno je donijeti provedbeni propis kojim će se pobliže utvrditi provedba ovog međunarodnog ugovora. Također je potrebno naznačiti da je Republika Hrvatska s gledišta politike za sprječavanje klimatskih promjena još u stadiju planiranja te je potrebno razraditi operativni program mjera, uspostaviti institucionalne kapacitete za sustavno rješavanje pitanja klimatskih promjena, umrežavanju institucija, uspostavi međunarodne suradnje te povećanju javne svijesti o pitanjima klimatskih promjena. Očekuje se da će osnovani Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, sukladno Zakonu o fondu zaštite okoliša i energetske učinkovitosti (NN 107/2003), u znatnoj mjeri doprinijeti pokretanju konkretnih projekata.

Zakonodavstvo Republike Hrvatske također će biti potrebno uskladiti s odredbama direktiva EU: 93/389/EEC o monitoringu CO₂ i drugih stakleničkih plinova i 2003/30/EC o promociji i korištenju biogoriva ili drugih obnovljivih goriva za transport.

Institucionalni okvir

Unutar Uprave za zaštitu okoliša Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ustrojen je Odjel za zaštitu atmosfere, tla, mora i priobalja koji se sastoji od tri organizacijske jedinice: Pododsjeka za zaštitu atmosfere, Pododsjeka za zaštitu tla (PJ Osijek) i Pododsjeka za zaštitu mora i priobalja (PJ Rijeka). U Pododsjeku za zaštitu atmosfere zaposleno je 5 službenika i namještenika.

U skladu s planiranim zadaćama potrebno je kadrovski ojačati Odsjek za zaštitu atmosfere u 2004. godini te pristupiti organizacijskoj promjeni unutarnjeg ustrojstva Ministarstva tako što će se ustrojiti novi odjel koji će se baviti samo stručnim poslovima zaštite zraka.

Sukladno Zakonu o zaštiti zraka općina, grad, Grad Zagreb i županija unutar upravnog i samoupravnog djelokruga uređuju, organiziraju, financiraju i unapređuju poslove zaštite zraka.

U području zaštite zraka, pored Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i neka druga središnja tijela državne uprave posredno obavljaju upravne i druge poslove u vezi sa zaštitom atmosfere:

- Ministarstvo unutarnjih poslova: postupak i kontrola emisija ispušnih plinova iz vozila,
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva: zaštite šuma i zaštite poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima,
- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi: zaštita zdravlja ljudi od štetnih ekoloških čimbenika, ionizirajućih i neionizirajućih zračenja, zaštita od buke te postupanje s otrovima,
- Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva: postupanje s kemikalijama, energetska učinkovitost, obnovljivi izvori energije,
- Državni hidrometeorološki zavod: klimatske promjene, meteorološke postaje, praćenje pozadinskog onečišćenja zraka
- Državni zavod za intelektualno vlasništvo, normizaciju i mjeriteljstvo: postupak homologacije vozila,
- Državni inspektorat: nadzor kakvoće tekućih naftnih goriva na domaćem tržištu.
- Agencija za zaštitu okoliša: izvješćivanje o stanju okoliša,
- Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost: financiranje programa energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora.

Planirane aktivnosti za 2004.

Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 46/2002) utvrđena je politika i mjere za zaštitu zraka u Republici Hrvatskoj kojima se, između ostalog, nalaže:

- izraditi Strategiju zaštite zraka na državnoj razini,
- donijeti nove te revidirati postojeće zakone i provedbene propise,
- uspostaviti monitoring za praćenje kakvoće zraka na državnoj razini,
- izraditi program smanjivanja emisija stakleničkih plinova u Republici Hrvatskoj te uvjete i pravila za primjenu odredbi UNFCCC i Kyoto protokola

U skladu s Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim izvješćem Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji UN o promjeni klime u 2004. godini planira se:

- donijeti novi Zakon o zaštiti zraka usklađen s direktivama EU,
- donijeti podzakonske akte o kakvoći zraka usklađene s direktivama EU,
- započeti izradu strategije zaštite zraka čije se dovršenje planira u 2005. godini,
- nastaviti s uspostavom postaja za trajno praćenje kakvoće zraka u državnoj mreži s izgradnjom nove tri postaje u naseljenim mjestima,
- izraditi Drugo nacionalno izvješće o promjeni klime sukladno obvezama iz UNFCCC te dokument dostaviti tajništvu Konvencije do kraja 2004. godine,
- započeti s izgradnjom nacionalnog sustava za proračun emisija stakleničkih plinova te registra izvora i tehnologija,
- započeti s uspostavom nacionalnog programa za ublaženje klimatskih promjena,
- donijeti Uredbu o tvarima koje oštećuju ozonski omotač usklađenu s direktivama EU i amandmanima na Montrealski protokol.

3.22.9. GOSPODARENJE OTPADOM

Pravni okvir

Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 46/02) utvrđeno je da je neodgovarajuće gospodarenje otpadom sadašnji najveći problem zaštite okoliša koji treba početi rješavati donošenjem strategije gospodarenja otpadom i aktivnostima na usklađivanju propisa sa onima Europske unije.

Prijedlog Strategije gospodarenja otpadom upućen je u lipnju 2003. godine u saborsku proceduru. Ovaj dokument, kao instrument procesa pristupa Europskoj uniji, slijedi smjernice dane strateškim dokumentima i propisima EU s područja zaštite okoliša odnosno gospodarenja otpadom.

Donesen je novi Zakon o otpadu (NN 151/03), u čijoj izradi su bile korištene tadašnje direktive EU o otpadu i opasnom otpadu. Na snazi su provedbeni propisi temeljem Zakona o otpadu iz 1995.:

- Pravilnik o vrstama otpada (NN 27/96),
- Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom (NN 123/97 i 112/01).
- Pravilnik o postupanju s ambalažnim otpadom (NN 53/96) i
- Uredba o uvjetima za postupanje s opasnim otpadom (NN 32/98).
- Popis stručnih institucija koje imaju ovlast za izdavanje izvješća o ispitivanju fizikalnih i kemijskih svojstava otpada (NN 51/96, 93/96)

Ostali relevantni propisi su: Uredba o određivanju građevina od važnosti za Republiku Hrvatsku (NN 6/00), Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/00), Pravilnik o katastru emisija u okoliš (NN 36/96), Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 26/03), Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93), Naputak o postupanju s otpadom koji nastaje pri pružanju zdravstvene zaštite (NN 50/00).

U rujnu 2003.godine, Hrvatski sabor donio je novi Zakon o otpadu (NN 151/03) koji je stupio na snagu 1.siječnja 2004. godine.

Izvršena su određena usklađivanja prema Direktivi Vijeća ministara o otpadu 75/442/EEC sa izmjenama/dopunama 91/156/EEC, 91/692/EEC i 96/350/EEC, Direktivi Vijeća ministara o odlagalištu otpada 1999/31/EC, Uredbi Vijeća 259/93 o nadzoru i kontroli prijevoza otpada u/iz/kroz EU, Direktivi Vijeća o opasnom otpadu 91/689/EEC sa izmjenama/dopunama 94/31/EC, Direktivi o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi 2002/96/EC, Direktivi 2000/53 Europskog Parlamenta i Vijeća o otpadnim vozilima, Direktivi Vijeća i Parlamenta o ambalaži i ambalažnom otpadu 94/62/EC.

Novim zakonom određene su obveze izrade novih podzakonskih propisa.

Republika Hrvatska donijela je Zakon o potvrđivanju Konvencije o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovu odlaganju (Baselska konvencija) još 1994. godine te pri postupku izvoza/provoza opasnog otpada Republika Hrvatska provodi postupak propisan ovom konvencijom.

Institucionalni okvir

Zakon o otpadu propisuje da Vlada Republike Hrvatske osigurava provođenje mjera postupanja s opasnim otpadom. Županije, odnosno Grad Zagreb osiguravaju provođenje mjera postupanja s industrijskim, ambalažnim, građevnim, električkim i elektroničkim otpadom, otpadnim vozilima i otpadnim gumama. Općina, odnosno grad, osiguravaju provođenje mjera za postupanje s komunalnim otpadom. Više jedinica lokalne odnosno

područne (regionalne) samouprave mogu sporazumno osigurati provođenje mjera za postupanje s komunalnim odnosno neopasnim otpadom.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva obavlja upravni nadzor nad primjenom Zakona o otpadu i njegovih podzakonskih propisa, a inspekcijski nadzor provodi inspekcija zaštite okoliša pri Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Izvješća o ispitivanju fizikalno-kemijskih svojstava otpada izdaju ovlaštene stručne institucije. U Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u okviru Uprave za zaštitu okoliša ustrojen je Odjel za postupanje s otpadom u kojem je predviđeno devet radnih mjesta.

Prema novom Zakonu o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 199/03), Ministarstvo za zaštitu okoliša, prostorno uređenje i graditeljstvo provodi upravni nadzor nad provedbom Zakona o komunalnom gospodarstvu, u okviru koga je komunalna djelatnost odlaganja komunalnog otpada te sakupljanje i odvoz komunalnog otpada na uređena odlagališta.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva daje mišljenje u postupku izdavanja dozvola za uvoz neopasnog otpada, koje izdaje Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Državni zavod za statistiku prikuplja statističke podatke za otpad.

Ostale institucije koje su važne za problematiku gospodarenja otpadom su Agencija za zaštitu okoliša, Hrvatski centar za čistiju proizvodnju, Hrvatska gospodarska komora (u okviru koje djeluje Burza otpada) i dr.

Planirane aktivnosti za 2004. godinu

Donošenje Strategije gospodarenja otpadom i izrada provedbenog dokumenta kojim će biti detaljnije određeno provođenje mjera kroz tehničke smjernice, rokove, nositelje, načine financiranja planira se za 2004. godinu.

Prema Zakonu o otocima koji je u nadležnosti Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, Vlada Republike Hrvatske uz prethodno mišljenje Otočnog vijeća donosi Državni program postupanja s otočnim krutim otpadom na prijedlog Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i Ministarstva financija.

Nakon formiranja Otočnog vijeća, planirano je donošenje navedenog Programa u 2004. godini, a njime bi se uredilo postupanje s otočnim krutim otpadom na način da se izbjegne odlaganje otpada na otocima.

U skladu s novim Zakonom o otpadu u 2004. godini planira se donošenje niza novih podzakonskih propisa:

- podzakonskog propisa koji će preuzeti liste otpada i katalog otpada iz Direktive 259/93, što je u skladu sa Aneksom VIII i IX Baselske konvencije,
- podzakonskog propisa kojim će se propisati uvjeti za privremeno skladištenje otpada unutar poslovnog prostora proizvođača,
- podzakonskog propisa kojim će se odrediti postupanje s ambalažnim otpadom, a u skladu s odgovarajućom direktivama EU za te vrste otpada,

Prijedlogom Strategije gospodarenja otpadom definirana je potreba da se tijekom 2004. godine obavi utvrđivanje stvarnog stanja gospodarenja otpadom (nulto stanje vezano za tokove otpada, infrastrukturu te stanje na odlagalištima). Također se predviđaju inicijalne aktivnosti na izgradnji sustava prikupljanja podataka i izvještavanja o otpadu te osposobljavanja informacijskog sustava o otpadu. Predviđena je i izrada smjernica za nadziranu sanaciju i/ili zatvaranje neuređenih odlagališta.

Državni zavod za statistiku u 2004. godini planira provesti revidiranje metodologije, obrasca i nomenklature otpada za modul 712 te izradu metodologije i obrasca za modul 717.

Provodi se pilot projekt: Odlaganje komunalnog otpada sjeverozapadne Republike Hrvatske koji se odvija u okviru programa Interreg III B Cadeses Drava River Basin Project, koji je započeo u okviru bivšeg Ministarstva javnih radova, razvitka i obnove .

U pripremi je projekt CARDS 2001 "Municipal Environmental management capacity and infrastructure" i projekt CARDS 2002 "Pilot Waste Management Strategy for Dalmatia".

3.22.10. UPRAVLJANJE VODAMA

PRAVNI OKVIR

Zakon o vodama (NN 107/95) i Zakon o financiranju vodnog gospodarstva (NN 107/95, 19/96 i 88/98) predstavljaju temeljni pravni okvir za upravljanje vodama u Republici Hrvatskoj.

Zakonom o vodama uređuje se pravni status voda i vodnog dobra, način i uvjeti upravljanja vodama (korištenje voda, zaštita voda, uređenje vodotoka i drugih voda i zaštita od štetnog djelovanja voda), način organiziranja i obavljanja poslova i zadataka kojima se ostvaruje upravljanje vodama; osnovni uvjeti za obavljanje djelatnosti vodnog gospodarstva, ovlasti i dužnosti tijela državne uprave i drugih državnih tijela, jedinica lokalne samouprave i uprave i drugih pravnih subjekata te druga pitanja značajna za upravljanje vodama.

Zakon o financiranju vodnog gospodarstva utvrđuje izvore sredstava za financiranje poslova i namjena kojima se u skladu s Zakonom o vodama ostvaruje upravljanje vodama.

Osim ova dva zakona područje upravljanja vodama u Republici Hrvatskoj uređuje 38 podzakonskih akata.

Važan pravni okvir za upravljanja vodama su i međunarodni ugovori koje je Republika Hrvatska potpisala i ratificirala, a to su: Konvencija o zaštiti i uporabi prekograničnih vodotoka i međunarodnih jezera (NN-MU 4/96), Konvencija o suradnji na zaštiti i održivoj uporabi rijeke Dunav (NN-MU 2/96) i Okvirni sporazum o slivu rijeke Save (NN-MU 14/03). Osim navedenih međunarodnih multilateralnih ugovora važni su i bilateralni ugovori o vodnogospodarskoj suradnji, potpisani sa susjednim državama: Republikom Mađarskom, Republikom Slovenijom i Bosnom i Hercegovinom.

INSTITUCIONALNI OKVIR

U skladu sa Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 199/03), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na upravljanja vodama i vodno-gospodarskim sustavom; praćenje i prilagođavanje vodnogospodarskog razvitka s potrebama gospodarskog razvitka; uređenje vodotoka i drugih voda i zaštitu od štetnog djelovanja voda i leda; zaštitu od erozija i bujica; hidromelioracijsku odvodnju i navodnjavanje; upravljanje vodnim dobrom i njegovo korištenje; zaštitu voda i mora od onečišćenja s kopna; osiguranje zaliha voda u svrhu vodoopskrbe naselja s pitkom vodom i gospodarstva s industrijskom vodom; korištenje vodnih snaga; planiranje i usklađivanje razvoja i izgradnje javnih vodoopskrbnih sustava i sustava javne odvodnje od državnog interesa i inspeksijske poslove.

U skladu s člankom 175. Zakona o vodama Hrvatski sabor imenuje Nacionalno vijeće za vode radi razmatranja sustavnih pitanja upravljanja vodama, usklađivanja različitih potreba i interesa te predlaganja mjera za razvoj i poboljšanje vodnog sustava u Republici Hrvatskoj. Nacionalno vijeće za vode ima predsjednika i deset članova.

U skladu s člankom 156. Zakona o vodama za obavljanje poslova kojima se ostvaruje upravljanje državnim i lokalnim vodama osnovana je pravna osoba čija je tvrtka Hrvatske vode pravna osoba za obavljanje poslova kojima se ostvaruje upravljanje vodama.

Upravni i drugi poslovi iz područja upravljanja vodama obavljaju se također u uredima državne uprave u županijama, lokalne uprave i samouprave u skladu s odredbama Zakona o vodama.

PLANIRANE AKTIVNOSTI

Tijekom 2002. i 2003. godine bivša Državna uprava za vode je izradila prethodnu analizu propisa iz područja upravljanja vodama s propisima EU. Analizom su obuhvaćeni najvažniji propisi EU.

Na temelju provedene analize prema CARDS-Programu nominirana su dva projekta:

1. Informacijski sustav voda-standardizacija i monitoring i
2. Usklađivanje hrvatske legislative iz područja upravljanja vodama s *acquis communautaireom*

Završetak jednog i drugog projekta uvjet su za utvrđivanje rokova detaljnog usklađivanje hrvatskih propisa s propisima EU iz područja upravljanja vodama.

Također je, u skladu s navedenom analizom, zaključeno da će se izradom Vodnogospodarske osnove Hrvatske (VOH) postići vrlo visoka usklađenost s propisima EU iz područja upravljanja vodama. S tim u vezi donesen je Pravilnik o izradi VOH-a i pristupilo se izradi VOH-a. I. dio VOH-a : Strateška osnova za upravljanje vodama u završnoj je fazi izrade. Započete su i aktivnosti na izradi II. dijela VOH-a: Planovi upravljanja vodnim područjima o čemu je donijet zaključak bivše Državne uprave za vode i napravljen plan ključnih aktivnosti u izradi Plana upravljanja vodama na vodnim područjima do 2009. godine.

U okviru Okvirnog sporazuma o slivu rijeke Save pokrenut je projekt Plan upravljanja voda u slivu rijeke Save, a sa Kraljevinom Nizozemskom u okviru bilateralne suradnje pokrenut je projekt «Izrada okvira za formuliranje vodnogospodarskih planova na vodnim područjima obalnog pojasa». U okviru Stalne hrvatsko-mađarske komisije pokrenuta je inicijativa za izradu Plana upravljanja vodama u slivu rijeke Drave. Putem izrade navedenih projekata obaviti će se i edukacija hrvatskih stručnjaka za izradu planova upravljanja vodama u skladu sa zahtjevima EU. Navedeni planovi upravljanja vodama međusobno se usklađuju sa Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske, Strategijom zaštite okoliša, planskom osnovom gospodarenja šumama na državnoj razini i planskom osnovom unutarnje plovidbe.

U nadležnosti je Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi kontrola vode za piće. Sredstva za kontrolu vode za piće osiguravaju se u županijama i Gradu Zagrebu kao jedinicama regionalne samouprave. Program službene kontrole vode za piće nije se obavljao u obimu kako je to propisano Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće zbog nedostatnih financijskih sredstava koje su u svojim proračunima za tu namjenu osiguravale županije i Grad Zagreb.

Stupanjem na snagu i početkom primjene Zakona o hrani (već za 2004. godinu) u državnom proračunu osiguravala bi se sredstva za opći monitoring vode za piće kojeg bi provodili sanitarni inspektori.

Za te namjene trebalo bi osigurati cca 5 milijuna kuna. U izradi je i Pravilnik o provođenju monitoringa ispitivanja hrane, a time i sanitarne ispravnosti vode za piće.

Uz navedene projekte koji će se financirati iz CARDS-Programa, osobito je važan Dunavski regionalni projekt kojeg financira GEF/UNDP, a u organizaciji je Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR). Projekt se radi u dvije faze i prva faza je pri završetku, a druga faza će se realizirati do 2006. godine u okviru koje je predviđena provedba komponenata obuhvaćenih prvom fazom.

U suradnji sa Japanskom agencijom za međunarodnu suradnju (JICA) predloženo je da se nastavi realizacija projekta «Smanjenje onečišćenja u slivu rijeke Save», a predložen je i novi projekt o razvoju monitoringa kakvoće voda na slivu rijeke Save.

3.22.11. UPRAVLJANJE OBALNIM I OTOČNIM PODRUČJEM

Pravni okvir

Upravljanje obalnim i otočnim područjem nije regulirano u okviru jednog zakonskog akta koji bi se odnosio isključivo na navedenu tematiku, već je to područje regulirano nizom zakona i podzakonskih akata od kojih su neki u nadležnosti Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, kao što su: Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99), Zakon o zaštiti prirode (NN 30/94, 72/94), Zakon o otpadu (NN 34/95 i NN 151/03), Zakon o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00), Plan intervencije kod iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj (NN 8/97), dok drugi spadaju pod sektorske zakone: Pomorski zakonik (NN 17/94, 74/94, 43/96), Zakon o otocima (NN 34/99), Zakon o vodama (NN 107/95), Zakon o morskim lukama (NN 108/95, 6/96, 97/00), Zakon o morskom ribarstvu (NN 74/94, 57/96, 46/97), Zakon o hidrografskoj djelatnosti (NN 68/98, 110/98).

Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02) utvrdili su ciljeve, mjere za ostvarivanje ciljeva, odgovorne nositelje, rokove i moguće financijske izvore za upravljanje obalnim i otočnim područjem.

Međunarodni ugovori

Potvrđeni međunarodni ugovori iz područja upravljanja obalnim i otočnim područjem kojima su stvorene neposredne obveze za Republiku Hrvatsku su:

- Konvencija o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja 1976, izmjene i dopune 1995. (NN -Međunarodni ugovori 17/98) i prateći protokoli:
 - Protokol o suradnji u borbi protiv onečišćenja Sredozemnog mora naftom i drugim štetnim tvarima u slučajevima opasnosti, 1976. Izvršene su izmjene i dopune koje je Republika Hrvatska ratificirala. Novi naziv Protokola je: Protokol o suradnji na sprječavanju onečišćenja s brodova, i u slučajevima nezgoda, u borbi protiv onečišćenja Sredozemnog mora (NN -Međunarodni ugovori 12/03).
 - Protokol o sprječavanju onečišćavanja Sredozemnog mora potapanjem otpadnih i drugih tvari s brodova i zrakoplova, 1976. Protokol je nadopunjen 1995. tako da mu je novi naziv Protokol o sprječavanju i uklanjanju onečišćenja Sredozemnog mora potapanjem otpadnih i drugih tvari s brodova i zrakoplova ili spaljivanjem na moru. Republika Hrvatska ga je ratificirala 1998. (NN -Međunarodni ugovori 17/98),
 - Protokol o posebno zaštićenim područjima, 1982. Izrađen je novi Protokol 1995. čiji je novi naziv: Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju. Republika Hrvatska je novi Protokol ratificirala 2001. (NN – Međunarodni ugovori 11/01),
 - Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od kopnenih izvora onečišćenja, 1980. Protokol je nadopunjen 1996. i novi mu je naziv: Protokol o zaštiti Sredozemnog

mora od kopnenih izvora onečišćenja (NN - Međunarodni ugovori 12/93). Nadopunjeni Protokol Republika Hrvatska još nije ratificirala.

- Konvencija o sprječavanju zagađivanja mora izbacivanjem otpadaka 1972. tzv. Londonska konvencija i pripadajući Protokol iz 1996.

Institucionalni okvir

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva nadležno je za izradu zakonske i provedbene podloge za integralno planiranje obalnog i otočnog područja kao i za provođenje upravljanja obalnim i otočnim područjem.

Osim toga, u Upravi za zaštitu okoliša pri Odjelu za zaštitu atmosfere, tla, mora i priobalja ustrojen je poseban Pododsjek za zaštitu mora i priobalja. Pododsjek koordinira poslove praćenja stanja kakvoće mora, izrađuje stručne dokumente, predlaže mjere za poboljšanje kakvoće mora i priobalja, priprema stručne ocjene i izrađuje prijedloge u vezi sa sanacijskim programima za uklanjanje posljedica onečišćenja mora i priobalja.

Ostala tijela državne uprave koja u svom djelokrugu rada imaju dio nadležnosti glede obalnog i otočnog područja su: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.

Prioritetne aktivnosti u 2004.

- **Nastaviti i unaprijediti kontinuirano praćenje kakvoće obalnog mora**

U svrhu kontrole kakvoće mora za kupanje Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva koordinira Program ispitivanja kakvoće mora na plažama hrvatskog Jadrana, sukladno Uredbi o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN 33/96), koja je usklađena s Direktivom EU 76/160/EEC.

Nacionalni istraživački program »Sustavno istraživanje Jadranskog mora kao osnova održivog razvitka Republike Hrvatske« (skraćeno Projekt Jadran) koordinira Ministarstvo znanosti i tehnologije. Navedeni Program započeo je 1998. godine prema odluci Vlade Republike Hrvatske donesene 1997. godine. Njegova je glavna svrha da osigura potrebne podatke za planiranje održivog razvitka obalnog područja. U Projektu sudjeluje, između ostalih, i Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva te različite institucije, uključujući znanstvene institucije koje istražuju more, sveučilišta, vladine institucije i županijski zavodi za javno zdravstvo. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva planira i u 2004. godini sudjelovati u navedenom projektu.

U sklopu navedene mjere, a u okviru UNEP/MAP-ovog MED POL programa Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja u 2004. godini planira financirati pripreme radnje za uvođenje Programa eutrofikacije Jadrana. Predviđena sredstva iznose 50.000 kn.

U 2004. godini Republika Hrvatska će nastaviti aktivno sudjelovanje u MED POL programu UNEP/MAP-a u sklopu kojeg se svake godine dostavljaju godišnja izvješća o monitoringu mora Koordinacijskoj jedinici MAP-a za koja ona osigurava određena financijska sredstva. Za 2003. godinu UNEP/MAP osigurao je sredstva za izradu izvješća u iznosu od 25.000 USD koje će biti završeno do ožujka 2004. godine.

- **Informiranje javnosti i podizanje svijesti civilnog sektora o problematici zaštite mora i priobalja**

U tu svrhu, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u 2004. godini planira, na temelju prikupljenih i obrađenih podataka o kakvoći mora na plažama, izraditi

godišnje izvješće za 2003. godinu i financirati tiskanje brošure i karte o kakvoći mora na morskim plažama. Za to predviđena sredstva iznose oko 45.000 kn.

- **Ratifikacija međunarodnih zakonskih instrumenata te izmjene i dopune nacionalnog zakonodavstva**

U okviru aktivnosti za 2004. godinu u svezi međunarodne zakonske regulative, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva priprema izradu nacrtu prijedloga zakona o potvrđivanje Protokola o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja kopnenim izvorima i aktivnostima u sklopu Konvencije o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja i Protokola o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja uslijed istraživanja i iskorištavanja epikontinentskog pojasa, morskog dna i morskog podzemlja.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i ostalim nadležnim tijelima planira u 2004. godini izraditi Izmjene i dopune Plana intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj.

- **Suradnja s ostalim državama i s međunarodnim organizacijama u cilju zaštite mora i obalnog područja te uvođenje integralnog upravljanja na principima održivog razvoja. U sklopu toga provodi se:**

- suradnja s UNEP/MAP-om preko 6 regionalnih akcijskih centara i 3 programa. U sklopu SAP programa trenutno se provode tri projekta: Projekt za smanjenje kopnenih onečišćivača akvatorija grada Hvara (financiran od strane GEF-a, koordinator: Grad Hvar), Projekt u svezi primjene ekonomskih instrumenata kod rješavanja problema onečišćenja mora otpadnim uljima i zauljenim vodama u Kvarnerskom zaljevu (financiran od strane GEF-a, koordinator Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva) i Projekt izrade Predinvesticijske studije o kritičnoj točki u industrijskoj zoni Zadar u suradnji s Organizacijom Ujedinjenih naroda za industrijski razvoj UNIDO-m. (financira ga UNIDO sa 60.000 US\$, a koordinira Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva). Navedene projekte prema vremenskom rasporedu treba završiti u 2004. godini. U 2004. godini također treba izraditi Nacionalne akcijske planove (NAP-s) za smanjenje unosa onečišćenja s kopna u more u sklopu SAP-a i uz financijsku pomoć GEF-a.
- suradnja u sklopu METAP-a na aktivnostima stručnog i institucionalnog jačanja

- **Očuvanje biološke raznolikosti i integriteta vrijednih obalnih i morskih ekosustava**

U 2003. godini Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva uz pomoć Programa UN za razvoj (UNDP) pripremila je prijedlog Projekta «Očuvanje i održivo korištenje biološke raznolikosti kroz integralno planiranje razvoja i upravljanje obalnim područjem, otocima i morem Dalmacije» tzv. Projekt COAST. Projekt se konceptijski i metodološki nastavlja na GEF/WB projekt «Očuvanje krških ekoloških sustava» čija je provedba započela u 2003. godini. Cilj projekta je razviti kapacitete za planiranje i upravljanje prirodnim resursima kroz uvođenje tehnika integralnog upravljanja obalnim ekološkim sustavima i procesa usmjerenih na očuvanje biološke raznolikosti. Dobivena je financijska potpora u iznosu 296.500 US\$ od strane GEF-a za razradu projektne faze PDF-B. Ministarstvo kulture će u 2004. godini koordinirati aktivnosti na detaljnoj razradi Projekta uključujući financijsku konstrukciju te odabir demonstracijskih područja za tzv. veliki projekt u čijem bi financiranju osim GEF-a trebala sudjelovati i Republika Hrvatska.

U međunarodnoj suradnji, po pitanjima zaštite biološke raznolikosti, u 2004. godini nakon odabira projekata, Kneževina Monako donirati će sredstva za njihovu izradu u iznosu oko 40.000 EUR.

- **Donijeti Subregionalni plan u slučaju iznenadnih onečišćenja Jadrana za Republika Hrvatsku, Italiju i Sloveniju**

U 2004. godini planira se dovršiti izrada Subregionalnog plana intervencija kod iznenadnog onečišćenja Jadrana za Republiku Hrvatsku, Italiju i Sloveniju uz stručnu i financijsku pomoć REMPEC-a.

- **Nastaviti suradnju u okviru Trilateralne mješovite hrvatsko-talijansko-slovenske komisije za zaštitu voda Jadranskog mora i obalnih područja**

U okviru navedene Komisije u 2004. godini posebnu pažnju treba posvetiti novoosnovanoj radnoj skupini za davanje prijedloga o rješavanju pitanja balastnih voda kao i nastaviti s dosadašnjim aktivnosti monitoringa i istraživanja Jadrana te na programu vezanom za ekološku sigurnost pomorskog prometa.

- **Izraditi u skladu s prioritetima sustav za prihvat kaljužnih voda i otpadnih ulja u lukama rangiranim za međunarodni prijevoz**

U skladu s time Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, u suradnji s Ministarstvom mora, turizma, prometa i razvitka sudjeluje u Projektu u svezi prihvatnih kapaciteta u lukama za prikupljanje otpada te otpadnih ulja i zauljenih voda s brodova kojeg financira i provodi UNEP/MAP-ov Regionalni centar za žurne intervencije u Sredozemlju – REMPEC. Projekt je započeo u rujnu 2003. godine i nastavlja se u 2004. godini i trebao bi rezultirati izradom standardiziranog dizajna za prihvatne kapacitete u lukama te za prikupljanje, skladištenje i obradu navedenih otpadnih tvari radi ispunjenja obveza iz međunarodnih konvencija.

U okviru CARDS 2003 projekta "Procjena učinaka razvojnih strategija na okoliš", čiji je opći cilj ustrojavanje okvira za održivi razvoj zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj, provodit će se aktivnosti vezane uz razvoj integriranog pilot programa na Jadranu.

3.22.12. ZAŠTITA PRIRODE

PRAVNI OKVIR

Zakonska osnova za zaštitu prirode, odnosno vrsta i staništa, temeljila se na Zakonu o zaštiti prirode iz 1994. godine (NN 30/94, 72/94 i 107/03). Hrvatski sabor usvojio je 25. rujna 2003. godine Zakon o zaštiti prirode (NN 162/03) koji je stupio na snagu 23. listopada 2004. godine. Novi Zakon o zaštiti prirode regulira očuvanje i zaštitu sveukupne biološke i krajobrazne raznolikosti, dakle svih bioloških vrsta i prirodnih staništa.

Hrvatski sabor 1999. godine donio je Nacionalnu strategiju i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti, ključni obvezujući dokument i stručnu podlogu za zaštitu prirode koji utvrđuje stanje biološke i krajobrazne raznolikosti te prirodnih vrijednosti u Republici Hrvatskoj, analizira razloge njihove ugroženosti i donosi strateške smjernice s konkretnim akcijskim planovima potrebnim za njihovu zaštitu.

Zaštita prirode također je regulirana dokumentom Strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02).

Djelatnosti kojima se provodi zaštita šuma definirane su u Zakonu o šumama (NN 52/90) i u Nacionalnoj šumarskoj politici i strategiji (NN 120/03) koju je donijela Vlada Republike Hrvatske, a kojom je predviđeno da se šumama gospodari gospodarski održivo, socijalno odgovorno i ekološki prihvatljivo.

Republika Hrvatska stranka je svih relevantnih međunarodnih konvencija i sporazuma u području zaštite prirode čije odredbe su odgovarajuće ugrađene u novi Zakon o zaštiti

prirode. Ugrađene su obveze i mehanizmi koji proizlaze iz Direktiva EU, naročito Direktive Vijeća 79/409/EEZ o zaštiti divljih, Direktive Vijeća 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta, Uredbe Vijeća 338/97/EZ o zaštiti divljih biljnih i životinjskih vrsta putem reguliranja trgovine tim vrstama.

INSTITUCIONALNI OKVIR

Učinkovitost zaštite prirode osiguravaju Hrvatski sabor, Vlada Republike Hrvatske, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima te predstavnička i izvršna tijela jedinica lokalne samouprave i područne (regionalne) samouprave.

Ministarstvo kulture (MINK)) je središnje tijelo državne uprave koje obavlja upravne i druge poslove iz područja zaštite prirode.

Javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode osniva Vlada Republike Hrvatske, a one obavljaju djelatnost zaštite, održavanja i promicanje zaštićenog dijela prirode. Temeljna služba u nacionalnim parkovima i parkovima prirode je stručna služba u kojoj rade specijalisti u zaštiti prirode. Ostalim kategorijama zaštićene prirode upravljaju općinske/gradske i županijske javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode koje osnivaju općinska/gradska vijeća i županijske skupštine ili Skupština Grada Zagreba.

Nadzor nad zakonitošću rada javnih ustanova nacionalnih parkova i parkova prirode obavljaju nadležna ministarstva, a nad općinskim/gradskim, odnosno županijskim javnim ustanovama nadležni županijski ili općinski/gradski uredi. Inspekcijski nadzor vrši inspekcija zaštite prirode.

U 2002. godini Vlada Republike Hrvatske osnovala je Državni zavod za zaštitu prirode (NN 126/02) (započeo je s radom 15. rujna 2003. godine) koji obavlja stručne poslove zaštite prirode, primjerice prikupljanje i obrađivanje podataka u vezi s zaštite prirode, praćenje stanja očuvanosti biološke i krajobrazne raznolikosti, obavljanje statističkih analiza, organiziranje i provođenje odgojno-obrazovnih i promidžbenih aktivnosti i dr.

Pored MINK i neka druga središnja tijela državne uprave obavljaju poslove u vezi s zaštitom pojedinih sastavnica prirode:

- Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva: utjecaj na okoliš, prostorno uređenje
- Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka: sveobuhvatne mjere zaštite Jadranskog mora, otoka i priobalja
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva: zaštite šuma i zaštite poljoprivrednog zemljišta, ekološka poljoprivreda i integralno upravljanje vodama,
- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi: genetski modificirani organizmi
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa: znanstvena istraživanja, genetski modificirani organizmi.

Dosadašnje i planirane aktivnosti

Razvoj zaštite prirode temelji se na Nacionalnoj strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti, Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske. Ovim dokumentima planira se pod posebnu zaštitu radi očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti staviti 15–20% površine Republike Hrvatske.

Analiza prikupljenih podataka ukazala je na sljedeće prioritete za zaštitu:

- krški ekološki sustavi predstavljaju jedinstvenost i bogatstvo globalne razine vrijednosti

- najugroženiji ekološki sustavi su močvarni i vodeni
- najugroženija staništa su prostorno mala područja ugrožena antropogenim činiteljima (pjeskovite i šljunkovite plaže, lokve na otocima, male močvare i drugo) ili su vrlo rijetka staništa izvan uobičajenoga područja rasprostranjenja (cretovi, vegetacija pijesaka).

Predviđena je revizija NSAP-a svakih pet godina pa se tijekom 2004. godine započinje s radom na prvoj reviziji.

Započela je revizija popisa ugroženih vrsta te su u postupku izrade Crvene knjige i liste. Objavljena je GIS-karta svih stanišnih tipova mjerila 1: 100.000 na cijelom teritoriju Republike Hrvatske, uključujući i priobalna morska staništa. Načinjena je preliminarna ekološka mreža za Republiku Hrvatsku, a projekt izrade Nacionalne ekološke mreže i programa NATURA 2000 je u tijeku (financiran iz LIFE-Third countries), s predviđenim završetkom u lipnju 2005. godine.

U 2004. godini planirane su aktivnosti vezane za uspostavu Nacionalne ekološke mreže, propisivanje crvenih lista ugroženih vrsta, propisivanje karte stanišnih tipova kao obvezne podloge za sve vrste planiranja korištenja prostora i gospodarenja prirodnim dobrima te obvezno ugrađivanje uvjeta i mjera zaštite prirode u sve prostorne planove i sektorske planske dokumente.

Vrlo važan instrument u planiranju upravljanja posebno zaštićenim područjima jesu prostorni planovi područja posebnih obilježja. Za 8 parkova planovi su doneseni, a za 10 su u izradi. Novim Zakonom o zaštiti prirode predviđa se izrada planova upravljanja za stroge rezervate, posebne rezervate, nacionalne parkove, parkove prirode i regionalne parkove.

U postupke izrade su i planovi upravljanja (Management plan) za određene vrste, primjerice za risa i vuka, koji bi u 2004. ili 2005. godini trebali biti izrađeni.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (MZOPUIG) nositelj je projekta pod nazivom Projekt očuvanja krških ekoloških sustava (Karst Ecosystem Conservation - KEC), koji financira IBRD i Vlada RH. Radi se o programu očuvanja ekoloških sustava na kršu i u podzemlju, koji sadrži niz koordiniranih institucionalnih, stručnih i obrazovnih aktivnosti usmjerenih na izravne mjere očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i održivo gospodarenje prirodnim dobrima, a u skladu s društvenim razvojem i potrebama stanovništva. Projekt će tijekom 2004 i 2005. godine financirati sredstvima darovnice istraživanja flore i faune na području nacionalnih parkova Paklenica, Plitvička jezera, Risnjak, Sjeverni Velebit i Park prirode Velebit.. Na temelju podataka inventarizacije izradit će se prijedlozi za planove upravljanja za ova područja, što se planira isporučiti Ministarstvu 2006 godine. Također se planira nabavka opreme za terenska istraživanja i monitoring biološke raznolikosti. Ukupan budžet darovnice iznosi 5,07 mil USD, a u 2004. godini planira se utrošiti oko 20% toga iznosa.

Zakonom je za sve šume u Republici Hrvatskoj (81% državnih i 19% privatnih šuma) predviđena izrada osnova i programa gospodarenja kojima se osigurava održivo gospodarenje i prirodna struktura šuma. Zakon obvezuje poduzimanje mjera poradi zaštite šuma od požara i drugih elementarnih nepogoda, biljnih bolesti i štetočina. Isto tako, Zakonom je strogo zabranjeno krčenje šuma te su određeni uvjeti za korištenje sporednih šumskih proizvoda. Jedan od ciljeva Strategije je i provođenje nacionalne inventarizacije nedrvnih šumskih proizvoda i njihovo korištenje na načelu održivog gospodarenja, kao i promicanje novih metoda pošumljavanja u krškim područjima, a u cilju očuvanja biološke raznolikosti i zaštite šumskih ekosustava. Mjere zaštite šuma od šteta koju čini divljač propisane su Zakonom o lovu (NN 10/94), podzakonskim aktima te odlukama tijela jedinice lokalne samouprave.

Republika Hrvatska potpisnica je svih Rezolucija dosadašnjih Ministarskih konferencija zaštite šuma u Europi te su po odredbama pojedinih Rezolucija poduzete i konkretne mjere, kao što je dobivanje FSC Certifikata 2002. godine za gotovo 80% ukupne površine pokrivene

šumom, a shodno tome i izrada nacionalnih standarda za certificiranje šuma u Hrvatskoj u skladu s međunarodnim principima, kriterijima i indikatorima (FSC P&C, Pan-European C&I).

Rad na Međunarodnom kooperativnom programu za procjenu i motrenje štetnih utjecaja onečišćenja zraka na europske šume (ICP Forests) u tijeku je od 1987. godine te će se nastaviti i tijekom 2004. godine, kao i računanje i kartiranje kritičnih opterećenja kiselih sastojaka iz atmosfere za šumske ekosustave koje je otpočelo 1997. godine. Poradi naglašenog propadanja šuma jele i hrasta nastaviti će se provoditi projekti i tijekom 2004. godine s ciljem utvrđivanja razloga propadanja i definiranja mjera za poboljšanje stanja.

3.22.13 INDUSTRIJSKO ONEČIŠĆENJE, UPRAVLJANJE RIZICIMA I NESREĆAMA

Pravni okvir

Pristupanjem međunarodnim sporazumima i usvajanjem i ratificiranjem Konvencije o prekograničnim učincima industrijskih nesreća (NN-MU 7/99) provedbom Programa Ujedinjenih Naroda za zaštitu okoliša - APELL proces, Republika Hrvatska obvezala se da će promovirati, osigurati i unaprijediti mjere pri izradi pravila, kriterija i postupaka na području obveza i odgovornosti radi ostvarivanja ciljeva koji su propisana međunarodnim ugovorima i sporazumima, kao i da će odredbe konvencije ugraditi u svoje nacionalno zakonodavstvo.

Prihvatanjem odredaba iz Konvencije Republika Hrvatska se obvezala na ostvarivanje više ciljeva od kojih je za ovu problematiku bitno izrada harmoniziranih planova intervencija na svim razinama što uključuje:

- zajedničke planove intervencija za opasne djelatnosti koje mogu izazvati prekogranične učinke,
- uspostava prikladnog sustava za obavješćivanje o industrijskim nesrećama na svim odgovarajućim razinama,
- pružanje uzajamne pomoći i ublažavanje posljedica iz područja industrijskih nesreća,
- znanstvena i tehnološka suradnja na polju prevencije, pripravnosti i odgovora na industrijske akcidente,
- izvješćivanje o industrijskim akcidentima unutar mreže postojećeg EU-Major Accident Reporting System-a (MARS),
- razmjena i dostava informacija.

Trenutno su na snazi:

1. Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99)
2. Pravilnik o znaku zaštite okoliša (NN 64/96)
3. Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99 i 12/02) koji je usklađen sa Konvencijom o prekograničnim učincima industrijskih nesreća (NN- MU 7/99) i Direktivom 96/82/EC (Seveso II)
4. Zakon o vodama (NN 107/95)
5. Pravilnikom o graničnim vrijednostima pokazatelja, opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama (NN 40/99, NN 6/01)
6. Zakonom o zaštiti od požara (NN 58/93),
7. Zakonom o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95)
8. Zakonom o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93, NN 34/95)

9. Uredba o граниčnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 140/97, 105/02, 108/03)

Odredbe Uredba o граниčnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora temelje se na sljedećim međunarodnim smjernicama/propisima:

- Protokol uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine o daljnjem smanjenju emisija sumpora (NN - Međunarodni ugovori 17/98, 3/99),
- Protokol uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine o suzbijanju acidifikacije, eutrofikacije i prizemnog ozona (Republika Hrvatska potpisala je Protokol 1999. godine, ali ga nije još potvrdila),
- Njemački propis TA-LUFT 1986,
- Odluka Federalnog zakona, Njemačka, 17.BImSchV,
- WHO i Međunarodna agencija za istraživanje raka (IARC),
- Direktiva Vijeća 84/360/EEC u svezi sa smanjenjem onečišćavanja zraka iz industrijskih postrojenja,
- Direktiva Vijeća 88/609/EEC u svezi s ograničavanjem emisija određenih onečišćavala u zrak iz velikih postrojenja za izgaranje,
- Direktiva Vijeća 94/67/EC u svezi sa spaljivanjem opasnog otpada,
- Direktiva 2000/76/EC Europskog Parlamenta i Vijeća od 4. prosinca 2000.godine u svezi sa spaljivanjem otpada,
- Direktiva 2001/80/EC Europskog Parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2001. godine u svezi s ograničavanjem emisija određenih onečišćavala u zrak iz velikih postrojenja za izgaranje.

Institucionalni okvir

Zakonom o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99) predviđeno je da u slučaju moguće ekološke nesreće ili izvanrednog događaja osobite ugroženosti okoliša, Vlada Republike Hrvatske donosi Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99, 12/01).

Glavni cilj Plana intervencija u zaštiti okoliša je sprječavanje gubitka života ili oštećenja zdravlja i imovine kao i očuvanje okoliša na cijelom području Republike Hrvatske. Planom intervencija u zaštiti okoliša utvrđuju se vrste rizika i opasnosti, postupak i mjere za ublažavanje i uklanjanje neposrednih posljedica štetnih za okoliš, subjekti za provedbu pojedinih mjera, odgovornost i ovlaštenja u svezi s provedbom kao i način usuglašavanja s interventnim mjerama koje se provode na temelju drugih zakona.

Potrebno je naglasiti da se kada dođe do onečišćenja kopnenih voda i voda mora s kopna i otoka ne primjenjuje ovaj Plan već se u takvim slučajevima poduzimaju mjere prema Državnom planu zaštite voda. Kod iznenadnog onečišćavanja mora poduzimaju se mjere utvrđene Planom intervencija kod iznenadnog onečišćavanja mora

Planirane aktivnosti za 2004. godinu

Naprijed navedeno zahtjeva razradu mehanizma i postupaka kako bi se smanjio rizik od industrijskih nesreća i poboljšale mjere za sprječavanje, pripravnost i odgovor na industrijske nesreće izazvane opasnim tvarima kao i nesreće nastale u prometu opasnim tvarima te unaprijedila i ojačala zakonska, institucionalna, sigurnosna tehnička, informacijska i financijska osnova, mehanizmi, postupci i mjere za sigurno gospodarenje opasnim tvarima.

Monitoring lokacija s opasnim djelatnostima proizašlim iz vrste i količine opasnih tvari započeo je izradom operativnih planova intervencija u zaštiti okoliša pravnih i fizičkih osoba i

predstavlja osnovu za izradu planova intervencija u zaštiti okoliša u jedinicama lokalne uprave i samouprave.

Za učinkovito sprečavanje i odgovaranje na nesreće koje za posljedicu imaju onečišćenje okoliša potrebno je:

- stalno usavršavanje sustava ažuriranjem popisa lokacija na kojima su smještene opasne tvari;
- provoditi stalnu edukaciju, osposobljavanje i praktičnu provjeru osoba koje proizvode, skladište, ili obavljaju druge radnje s opasnim otpadom,
- razvijati informacijski sustav za vođenje evidencije o opasnim tvarima;
- uspostaviti jedinstven sustav upravljanja kemikalijama
- na planu prometne infrastrukture izgraditi i rekonstrukcijom pojedinih prometnih pravaca usmjeriti opasne terete izvan naseljenih i posebno zaštićenih područja;
- izraditi i uskladiti planove intervencija za postupanje u slučaju iznenadnog i nekontroliranog istjecanja opasnih tvari u okoliš s preuzetim obvezama po međunarodnim ugovorima i konvencijama;
- odabirom prikladnih tehnologija i poboljšanjem postojećih spriječiti velike industrijske nesreće i njihov prekogranični učinak;
- održavati kontinuirani inspekcijski nadzor temeljem drugih propisa koji reguliraju područje planova intervencija.

Razvoj informacijskih sustava za vođenje evidencije o opasnim tvarima je u nadležnosti Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva preko Nacionalnog povjerenstva za sigurno gospodarenje kemikalijama koje će služiti za sprečavanje i odgovor na neželjene događaje.

Projektom CARDS 2002 «Strategija usklađivanja okolišnog zakonodavstva s EU» planira se usklađivanje zakonodavstva, između ostalog, i na području IPPC Direktive. Istim projektom predviđeno je usklađivanje procedure za izdavanje integralne ekološke dozvole, kao i jačanje sposobnosti za uključivanje u sustav EMAS.

3.22.14. GENETSKI MODIFICIRANI ORGANIZMI

PRAVNI OKVIR

Republika Hrvatska ratificirala je Protokol o biološkoj sigurnosti (Kartagenski protokol) u svibnju 2002. godine, a isti je stupio na snagu 11. rujna 2003. godine.

U novom Zakonu o zaštiti prirode (NN 162/03), u dijelu koji se odnosi na problematiku prekograničnog prijenosa, provoza, ograničene uporabe, ispuštanja u okoliš i stavljanja na tržište genetski modificiranih organizama (GMO) i proizvoda od GMO-a, ugrađene su odredbe Protokola o biološkoj sigurnosti, Direktive Vijeća EU o ograničenoj uporabi GMO-a (90/219/EEC) te Direktive Vijeća EU o namjernom ispuštanju GMO u okoliš (2001/18/EEC).

Zakon o hrani (NN 117/03) čiju izradu je koordiniralo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, a koji je stupio na snagu u srpnju 2003. godine, područje GMO regulira na načelima EU te su u zakon ugrađene odredbe: Uredbe (EZ) br. 258/97 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. siječnja 1997. godine o novoj hrani i sastojcima nove hrane, Direktive 2001/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. ožujka 2001. godine o namjernom puštanju u okoliš genetski modificiranih organizama.

Ovo područje djelomično je pokriveno i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (NN 55/96), Zakonom o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (NN 12/01) te Zakonom o zaštiti potrošača (NN 96/03).

INSTITUCIONALNI OKVIR

Temeljem navedenih propisa, problematika GMO stavlja se u nadležnost više ministarstva, sukladno njihovim ovlastima. Za provedbu Zakona o zaštiti prirode bit će nadležno Ministarstvo kulture, a u dijelu odredbi koje se tiču GMO nadležnost dijeli s Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva u okviru Zakona o hrani te Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa.

Dosadašnje i planirane aktivnosti

Novi Zakon o zaštiti prirode regulira problematiku GMO u cilju sprečavanja negativnog utjecaja na očuvanje i održivo korištenje biološke raznolikosti, vodeći računa o opasnostima po zdravlje ljudi i okoliš. Zakon bi trebao osigurati odgovarajuće mjere zaštite u cilju sigurnog prekograničnog prijenosa, provoza, ograničene uporabe, namjernog uvođenja u okoliš i stavljanja GMO ili proizvoda koji sadrže GMO na tržište, rukovanje, prijevoz i pakiranje GMO te postupanje s otpadom nastalim od uporabe GMO (neškodljivo uništavanje), kao i praćenje i inspekciju.

Detaljne procedure za dobivanje uvoznih dozvola na osnovi prethodne najave, postupka procjene rizika, uvjeta za ograničenu uporabu u laboratorijima itd., temeljem Zakona o zaštiti prirode, bit će regulirane podzakonskim aktima koji se namjeravaju izraditi tijekom 2004. i 2005. godine.

3.22.15. KEMIKALIJE

Pravni okvir

Glavna značajka postojećeg zakonodavstva, koje se odnosi na kemijske tvari je da isto nije cjelovito i ne omogućuje integrirani pristup sigurnom gospodarenju kemikalijama, odnosno ne osigurava cjeloviti sistem kemijske sigurnosti.

Nadležnosti nad postupanjem pojedinim skupinama kemikalija, a često samo i nad pojedinim segmentima životnog vijeka kemikalija, raspodijeljene su po brojnim ministarstvima. Važeće zakonodavstvo spomenutog područja dovodi do preklapanja nadležnosti i multipliciranja pojedinih aktivnosti u postupanju s kemikalijama, odgovornost pri tome je netransparentna, a i gospodarstvenike vremenski i financijski opterećuje prisutna situacija.

Za pojedine skupine kemijskih tvari provedeno je ili je u tijeku usklađivanje postojećeg domaćeg zakonodavstva s određenim EU direktivama.

U pripremi je novo zakonodavstvo, kojim će se, u najskorije vrijeme, adekvatnije organizirati državna uprava na ovom području, a sam krovni Zakon o kemikalijama (NN 173/03), kao temelj za novo zakonodavno i institucionalno uređenje područja kemijskih tvari u skladu s relevantnim Direktivama EU, početak će se primjenjivati od 1. siječnja 2005. godine.

Trenutno su na snazi:

1. Zakon o otrovima (NN 27/99 i 55/99) te njegovi podzakonski akti, kako slijedi:
 - Pravilnik o označavanju i obilježavanju otrova koji se stavljaju u promet (NN 47/99)
 - Pravilnik o mjerama za razvrstavanje otrova u skupine (NN 47/99)
 - Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja te provjere znanja o zaštiti od otrova (NN 62/99)
 - Pravilnik o uvjetima i načinu skladištenja otrova skupine I koji djeluju u obliku plina (NN 92/99)

- Pravilnik o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje se bave proizvodnjom, prometom, uporabom ili zbrinjavanjem otrova i o uvjetima koje moraju ispunjavati fizičke osobe koje obavljaju promet otrova na malo ili rabe otrove (NN 92/99)
 - Pravilnik o uvjetima glede posebnih mjera zaštite na radu s otrovima u pravnim osobama koje rabe otrove u znanstveno-istraživačke svrhe (NN 148/99)
 - Pravilnik o uvjetima za držanje otrova skupine III u prostorijama koje služe za druge potrebe (NN 7/01)
 - Lista otrova koji se mogu stavljati u promet (NN 7/01)
 - Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o otrovima te o načinu dostave podataka iz očevidnika (NN 78/02 i 15/03)
 - Popis otrova namijenjenih održavanju komunalne higijene, za dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju, odstranjenje lošeg mirisa i dekontaminaciju (NN 151/02)
 - Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje se bave proizvodnjom, prometom, uporabom ili zbrinjavanjem otrova i o uvjetima koje moraju ispunjavati fizičke osobe koje obavljaju promet otrova na malo ili rabe otrove (NN 151/02)
 - Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu vođenja očevidnika o otrovima te o načinu dostave podataka iz očevidnika (NN 15/03)
 - Pravilnik o vrstama ambalaže i načinu rukovanja ambalažom za otrove (NN 39/03)
 - Pravilnik o malim količinama otrova namijenjenih za laboratorijske i znanstvene svrhe (NN 39/03)
2. Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94)
 3. Zakon o vodama (NN 107/95),
 4. Zakon o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95),
 5. Zakon o zaštiti od požara (NN 58/93)
 6. Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93, 34/95)
 7. Pravilnik o zapaljivim tekućinama (NN 54/99)

Uvoz, izvoz i provoz određenih kemikalija obuhvaćeni su nizom međunarodnih ugovora kojih je RH stranka (Konvencija o zabrani razvijanja, proizvodnje, gomilanja i korištenja kemijskog oružja i njegovu uništenju, NN- MU 4/95; Montrealski protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač).

Kontrola uvoza i izvoza kemijskih tvari obuhvaćenih Montrealskim protokolom o tvarima koje oštećuju ozonski omotač ostvaruje se putem izdavanja dozvola za uvoz i izvoz Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva koje vodi i evidenciju potrošnje ovih tvari.

Institucionalni okvir

Za sada ne postoji cjeloviti službeni registar kemikalija koje postoje na našem tržištu, niti je to područje zakonodavno uređeno. Identifikacija «novih» kemijskih tvari za sada nije obvezna, prema postojećem zakonodavstvu, niti je ta aktivnost uopće njime uređena.

Postojećim zakonodavstvom nije predviđeno nadležno tijelo za obavještanje o «novim» tvarima.

Cjelovito područje registracije kemikalija i «novih» kemijskih tvari uredit će se novim Zakonom o kemikalijama, a za stručno-administrativne poslove spomenutog područja taj Zakon predviđa osnivanje nacionalnog Ureda za kemikalije.

Zakon je djelomično usklađen s sljedećim EU direktivama koje uređuju to područje:

- Direktiva 67/548/EEC o približavanju zakona, propisa i administrativnih odredbi vezanih za klasificiranje, pakiranje i označavanje opasnih tvari
- Direktiva 92/32/EEC kojom se sedmi put nadopunjava Direktiva 67/548/EEC o približavanju zakona, propisa i administrativnih odredbi vezanih za klasificiranje, pakiranje i označavanje opasnih tvari
- Direktiva 99/45/EEC koja se odnosi na približavanje zakona, propisa i administrativnih odredbi država članica vezanih za klasificiranje, pakiranje i označavanje opasnih tvari
- Direktiva 76/769/EEC o približavanju zakona, propisa i administrativnih odredbi država članica vezanih za ograničenja prilikom prodaje i uporabe opasnih tvari i pripravaka
- Direktiva 87/18/EEC o harmonizaciji zakona, propisa i administrativnih zabrana u skladu s načelom dobre laboratorijske prakse (DLP) i verifikacija njihove primjene u testovima koji se provode s kemikalijama.
- Direktiva 88/320(EEC direktiva o provođenju inspekcije i verifikaciji DLP.
- Direktiva 93/72/EEC o prilagođavanju tehničkom napretku Direktive 67/548/EEC 19. put u približavanju zakona, propisa i administrativnih odredbi vezanih za klasificiranje, pakiranje i označavanje opasnih tvari
- Direktiva 91/155/EEC kojom se definira i određuje detaljno provođenje sustava za specifično informiranje o opasnim tvarima pri implementaciji u članak 10 Direktive 88/379/EEC
- Direktiva 98/8/EEC koja se odnosi na stavljanje biocidnih pripravaka u promet
- Odluka 89/569/EEC Europske zajednice o prihvatanju OECD odluka/preporuka o udovoljavanju principima u skladu s DLP
- Propis 93/793/EEC o evaluaciji i kontroli rizika postojećih tvari

Ne postoji zakonskom regulativom utvrđen jedinstven postupak prikupljanja podataka i procjene rizika za kemikalije.

Planirane aktivnosti za 2004. godinu

U okviru EU twinning projekta CARDS 2002 «Capacity Building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products» predviđena je izrada novog Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, koji će u cijelosti regulirati sredstva za zaštitu bilja (dakle objediniti odredbe o sredstvima za zaštitu bilja iz sadašnjih Zakona o otrovima i Zakona o zaštiti bilja, radi usklađivanja s temeljnom EU smjernicom 91/414/EEC). Nastavno, nakon izrade Zakona o sredstvima za zaštitu bilja predviđena je i izrada provedbenih propisa i njihovo potpuno usklađivanje s temeljnom EU smjernicom i ostalim EU smjernicama i odlukama koje se odnose na SZB.

Za očekivati je da će tijekom 2004. godine Hrvatska pristupiti Roterdamskoj konvenciji o prethodno upućenom pristanku (PIC) i Stockholmskoj konvenciji o postojećim organskim onečišćavateljima (POPs).

3.22.16 ZAŠTITA OD IONIZIRAJUĆIH ZRAČENJA

Pravni okvir

U Republici Hrvatskoj ovo područje uređeno je Zakonom o zaštiti od ionizirajućih zračenja (NN 27/99, 173/03). Zakon određuje osnovna načela i mjere za zaštitu od ionizirajućih zračenja, postupanje u izvanrednim događanjima, način postupanja s radioaktivnim otpadom i nadzor nad provedbom sigurnosnih mjera u cilju zaštite od ionizirajućih zračenja, a sve radi povećanja sigurnosti i smanjenja rizika za život i zdravlje ljudi te zaštita okoliša.

Važeći Zakon usklađen je s propisima Europske unije:

- Direktiva Vijeća 96/29/Euratom kojom se utvrđuju osnovni sigurnosni standardi za zaštitu zdravlja radnika i javnosti od opasnog djelovanja ionizirajućeg zračenja
- Direktiva Vijeća 97/43/Euroatom o zdravstvenoj zaštiti pojedinaca od opasnog djelovanja ionizirajućih zračenja u odnosu na medicinska izlaganja koja ukida Direktivu 84/466/Euroatom.

Zakon je usklađen i s Međunarodnim osnovnim sigurnosnim standardima za zaštitu od ionizirajućih zračenja i sigurnost izvora zračenja (IAEA BSS, 1996., Beč). Poglavlja koja se odnose na definicije, svrhu i područje primjene, načela zaštite od zračenja, utvrđivanje efektivne doze, osnovne mjere zaštite radnika, vježbenika i studenata, primjenu mjera zaštite od ionizirajućih zračenja za stanovništvo i interventnim mjerama u skladu su s navedenim smjernicama i drugim međunarodnim propisima, posebice Europske unije.

Temeljem važećih zakonskih propisa iz zaštite od ionizirajućih zračenja doneseni su slijedeći podzakonski propisi:

- Pravilnik o granicama izlaganja ionizirajućim zračenjima te o uvjetima izlaganja u posebnim okolnostima i za provedbe intervencija u izvanrednom događaju (NN 108/99)
- Pravilnik o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s rendgenskim uređajima, akceleratorima i drugim uređajima koji proizvode ionizirajuća zračenja (NN 84/00)
- Pravilnika o izmjenama Pravilnika o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s rendgenskim uređajima, akceleratorima i drugim uređajima koji proizvode ionizirajuća zračenja (NN 106/03)
- Pravilnik o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s radioaktivnim izvorima (NN 84/00)
- Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s radioaktivnim izvorima (NN 106/03).
- Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručne naobrazbe osoba koje obavljaju djelatnosti s izvorima ionizirajućih zračenja (NN 67/00)
- Pravilnik o zdravstvenim uvjetima za rad s izvorima ionizirajućih zračenja, te mjerilima, sadržaju, načinu i rokovima čuvanja podataka o zdravstvenim pregledima osoba koje rade i izvorima ionizirajućih zračenja (NN 76/00)
- Pravilnik o uvjetima, načinu mjesta i rokovima sustavnih ispitivanja ionizirajućih zračenja te vrsta i aktivnosti radioaktivnih tvari u okolišu (NN 86/00)
- Pravilnik o uvjetima za primjenu izvora ionizirajućih zračenja u medicini i stomatologiji (NN 113/99)
- Pravilnik o načinu i rokovima provedbe neposrednog nadzora nad izvorima ionizirajućih zračenja, načinu mjerenja ozračenja djelatnika i bolesnika koji su izloženi

ionizirajućim zračenjima, vođenju i sadržaju evidencija i registra te načinu izvješćivanja u vezi s tim zračenjima (NN 63/00)

- Pravilnik o uvjetima za davanje ovlaštenja pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite od ionizirajućih zračenja (NN 108/99)

Institucionalni okvir

Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 48/99), Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi ovlašteno je za obavljanje upravnih i drugih poslova koji se odnose na zaštitu stanovništva od ionizirajućih zračenja. Temeljem Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja izdaje odobrenja za obavljanje djelatnosti u vezi s izvorima ionizirajućih zračenja, ovlašćuje pravne osobe za obavljanje određenih poslova vezanih uz zaštitu od zračenja te provodi inspekcijski nadzor nad provedbom tog Zakona. Inspekcijski nadzor provodi se i temeljem odredbi Zakona o sanitarnoj inspekciji (NN 27/99)

Hrvatski zavod za zaštitu od zračenja temeljem Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja (NN 27/99), Pravilnika o izmjenama Pravilnika o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s rendgenskim uređajima, akceleratorima i drugim uređajima koji proizvode ionizirajuća zračenja (NN 106/03) i Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s radioaktivnim izvorima (NN 106/03), izdaje dozvole za uporabu i nabavu izvora ionizirajućih zračenja. Odredbe Pravilnika o načinu i rokovima provedbe neposrednog nadzora nad izvorima ionizirajućih zračenja, načinu mjerenja ozračenja djelatnika i bolesnika koji su izloženi ionizirajućim zračenjima, vođenju i sadržaju evidencija i registra te načinu izvješćivanja u vezi s tim zračenjima (NN 63/00) obvezuje Zavod za vođenje evidencija o ovlaštenim pravnim osobama za obavljanje određenih poslova vezanih uz zaštitu od zračenja, o pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju djelatnost s izvorima ionizirajućih zračenja, o izvorima ionizirajućih zračenja, o djelatnicima i njihovom ozračenju tokom rada s izvorima te drugim podacima vezanim uz izvore ionizirajućih zračenja. Gore spomenuti Zakon i Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručne naobrazbe osoba koje obavljaju djelatnosti s izvorima ionizirajućih zračenja (NN 67/00) propisuju da svi djelatnici koji rade u zoni ionizirajućeg zračenja moraju biti upoznati s mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja bilo tokom redovnog školovanja ili kroz tečajeve koje organizira Zavod za zaštitu od zračenja. Zakon propisuje i obnovu znanja iz područja zaštite od ionizirajućih zračenja koju također provodi Zavod.

Važećim zakonom, međutim, nije sustavno riješeno pitanje statusa regulatornog tijela zaduženog za provođenje poslova zaštite od zračenja. Naime, prema propisima Europske unije takvo tijelo moralo bi stvarno biti neovisno o utjecaju zainteresiranih skupina, a posebno korisnika izvora ionizirajućih zračenja. Također, Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA), kao specijalizirana organizacija Ujedinjenih naroda dostavila je ozbiljne primjedbe na sukobe interesa do kojih dolazi zbog načina na koji je u Republici Hrvatskoj riješena upravna funkcija vezana uz zaštitu od zračenja. Smatraju da je zdravstvo najveći korisnik izvora ionizirajućih zračenja zbog čega traže da se upravljačko tijelo izdvoji iz tog sustava.

Odredbama sadržanim u Međunarodnim osnovnim sigurnosnim standardima za zaštitu od ionizirajućih zračenja i sigurnost izvora zračenja (IAEA) donesenim 1996. godine traži se da upravljačko tijelo bude neovisno o korisniku i proizvođačima te da mora biti neovisno o državnim tijelima i agencijama koje su odgovorne za promociju i razvoj djelatnosti koje uključuju poslove s izvorima ionizirajućih zračenja.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/03) u dijelu koji uređuje zdravstvene zavode za razliku od ranijeg Zakona, više ne sadrži odredbe koje se odnose na Hrvatski zavod za zaštitu od zračenja. U skladu s prijelaznim i završnim odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN

121/03) odredbe ranijeg Zakona u dijelu koji se odnosi na Hrvatski zavod za zaštitu od zračenja prestaju važiti 01. srpnja 2004. godine.

Do navedenog roka, zbog svih navedenih razloga, potrebno je ustrojiti novo upravljačko tijelo koje će u potpunosti odgovarati standardima koje propisuju Europska unija i međunarodne organizacije.

Hrvatski sabor usvojio je Zakon izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja temeljem kojeg se predviđa osnivanje Državnog zavoda za zaštitu od zračenja. Novo upravljačko tijelo će u potpunosti zadovoljiti gore navedene zahtjeve, čime bi zakonodavstvo Republike Hrvatske kojim se regulira zaštita od ionizirajućih zračenja u potpunosti uskladilo i sa zahtjevima Direktiva Europske unije i zahtjevima međunarodnih institucija iz područja zaštite od ionizirajućih zračenja.

Planirane aktivnosti

Sukladno međunarodnim propisima i preporukama, a na osnovu intervencijskih i izvedenih intervencijskih mjera potrebno je donijeti Državni plan i program za izvanredni događaj. Tim planom treba utvrditi način provedbe mjera zaštite života i zdravlja ljudi, okoliša, domaćih životinja i poljodjelstva u slučaju izvanrednog događaja. Planom treba odrediti tijela nadležna za provedbu tih mjera, način izvještavanja javnosti te način i učestalost periodičke provjere učinkovitosti dijelova i cjeline plana. Prijedlog plana je načinjen te ga treba usuglasiti s nadležnim državnim tijelima prije no što se uputi Vladi RH na prihvaćanje. Nakon izrade propisa, potrebno je pristupiti izradi troškovnika provedbe planova.

Na osnovu postojećeg Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja potrebno je donijeti Pravilnik o upravljanju radioaktivnim otpadom. U skladu s predviđenim odredbama bit će potrebno napraviti inventuru postojećih izvora ionizirajućih zračenja te zbrinuti izvore za koje se ne provode predviđeni sigurnosni postupci.

Saniranje i zbrinjavanje izvora provodi se na trošak vlasnika izvora. Međutim, postoji izvjestan broj izvora koji nisu pod kontrolom, ne zna im se vlasnik ili je isti u stečaju, uslijed čega se saniranje istih financira sredstvima državnog proračuna

U skladu s EU smjernicama potrebno je razviti metodu praćenja i evidentiranja izloženosti pacijenta ionizirajućim zračenjima. Na osnovu dobivenih podataka utvrdit će se stupanj izloženosti stanovništva ionizirajućem zračenju u jatrogene svrhe s ciljem poduzimanja mjera optimalizacije zaštite.

3.22.17. ZAŠTITA OD BUKE

Pravni okvir

Odredbama Zakona o zaštiti od buke (NN 20/03), određene su mjere zaštite od buke na kopnu, vodi i u zraku te nadzor nad provedbom ovih mjera radi sprječavanja ili smanjivanja buke i otklanjanja opasnosti za zdravlje ljudi. U području zaštite od buke donesen je i dokument Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02).

U Zakonu o zaštiti od buke, kao i podzakonskim aktima koji slijede iz njega (9 pravilnika u izradi), određeni su pravni okviri i definirana nužna infrastruktura potrebna za kontinuiranu i učinkovitu provedbu svih mjera zaštite od buke sukladno međunarodnim standardima i direktivama EZ.

Prva značajka ovog Zakona je uvođenje preventivnog djelovanja na nastajanja prekomjernih razina buke koje su određene podzakonskim aktima koji detaljno obrađuju specifične grupe

aktivnosti (najviše dopuštene razine buke na radnom mjestu i s obzirom na namjenu prostora, izvori buke u otvorenom i zatvorenom prostoru, glazba, šport, rekreacija, obaveza izrade karata buke i akcijskih planova). Druga značajka ovog Zakona jest uvođenje pravnog okvira za stalnu provjeru i nadzor stanja buke, utvrđivanje subjekata koju su dužni provoditi mjere za zaštitu od buke, kao i nadzor nad pravnim osobama ovlaštenim za stručne poslove zaštite od buke.

Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (u izradi) svrstane su najviše dopuštene planske vrijednosti ekvivalentne razine buke s obzirom na namjenu prostora u 6 zona. Veličine za izražavanje buke, način, trajanje i uvjeti mjerenja definirani su u hrvatskim normama HRN IEC 50(801), HRN EN 60804, HRN ISO 1996-1, HRN ISO 1996-2, HRN ISO 1996-3., HRN EN 60651, HRN ISO 1999, HRN ISO 9612.

U području graditeljstva problem buke uređen je bitnim zahtjevom za građevinu - zaštita od buke, sukladno Direktivi 89/106/EEZ i Zakonu o gradnji (NN 175/03). Razrada bitnog zahtjeva zaštita od buke za pojedini tip građevine uređuje se tehničkim propisima. U postupku izdavanja građevne dozvole provjerava se udovoljava li projektirana građevina bitnom zahtjevu zaštite od buke.

Zakonom o zračnom prometu (NN 132/98) utvrđena su područja i ekvivalentne razine buke u zračnom prometu.

Nadalje, Pravilnik o letenju zrakoplova (NN17/00) propisuje precizna ograničenja za civilne zrakoplove na mlazni pogon kao i postupke za smanjenje buke u pojedinim fazama leta zrakoplova a sve usklađeno sa međunarodnim i europskim propisima o zaštiti od buke zrakoplova.

Institucionalni okvir

Buka i zaštita od buke u nadležnosti su Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi – Uprave za inspekcijske poslove, MZOPUIG-a – Uprave za graditeljstvo, Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka te Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo, normizaciju i mjeriteljstvo.

Planirane aktivnosti u 2004. godini

U Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša i Nacionalnom planu djelovanja za okoliš (NN 46/02), točka 4.2.5.-Zaštita od buke, određeni su ciljevi i mjere u području upravljanja bukom okoliša u slijedećih 5 godina.

Sukladno postavljenim ciljevima u Nacionalnom planu djelovanja za okoliš u 2004. godini, potrebno je:

- unaprijediti, upotpuniti i kontinuirano usklađivati zakonsku regulativu prema postojećim propisima EU
- izraditi programe za izobrazbu sudionika u provedbi zaštite od buke i početi s izobrazbom, osobito nadzornih službi, kao i opremanje potrebnim instrumentima
- provesti postupke odobravanja i ovlašćivanja pravnih osoba za provođenje stručnih poslova za zaštitu od buke.

U području graditeljstva potrebno je utvrđivanjem: obaveznog sadržaja projekata zaštite od buke, načina proračuna zaštite od buke, načina odabira mjera za zaštitu od buke, postavljanja zahtjeva glede akustičkih i neakustičkih svojstava barijera za zaštitu od buke i utvrđivanjem načina dokazivanja uporabljivosti građevina sa stanovišta bitnog zahtjeva zaštite od buke tijekom čitavog uporabnog razdoblja, urediti udovoljavanje građevina bitnom zahtjevu zaštite od buke.

U području zračnog prometa najvažnija aktivnost predviđena za 2004 godinu je donošenje podzakonskih akata u području zaštite od buke zrakoplova odnosno implementiranje u cijelosti europskih propisa JAR-34 i JAR-36, čime će biti udovoljeno svim europskim standardima po pitanju regulative zaštite od buke zrakoplova.

Plan provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

Mjera	Rok provedbe	Nositelji
- izraditi planove intervencija za slučaj nekontroliranog istjecanja opasnih tvari u okoliš (čl. 103. st. 3.)	09/2004	MZOPUIG
- izraditi nacrt programa usklađivanja zakonodavstva RH s pravnom stečevinom EZ-a (acquis) iz područja obuhvaćenih člankom 103. (okoliš) (čl. 69.)	12/2004	MZOPUIG
- izraditi Strategiju informiranja javnosti MZOPUIG (čl. 103)	03/2004	MZOPUIG
- izraditi II. Nacionalno izvješće o promjeni klime prema UNFCCC konvenciji (čl. 103)	12/2004	MZOPUIG
- izraditi Plan provedbe Strategije gospodarenja otpadom (čl. 103)	12/2004	MZOPUIG
- izraditi Državni program postupanja s otočnim krutim otpadom (čl. 103)	12/2004	MZOPUIG MFIN
- izraditi Plan upravljanja vodama u slivu rijeke Save od 2003. do 2006. godine. (čl. 103)	09/2004	MPŠIVG
- izraditi okvir za formuliranje vodnogospodarskih planova na vodnim područjima obalnog pojasa (čl. 103)	09/2004	MPŠIVG
- izraditi godišnje izvješće o sanitarnoj kakvoći mora za 2003. godinu te tiskati karte i brošure (čl. 103)	12/2004	MZOPUIG
- izraditi godišnje Nacionalno izvješće o monitoringu Jadrana (čl. 103)	12/2004	MZOPUIG MPŠIVG
- provesti reviziju Nacionalne strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (čl. 103)	10/2004	MZOPUIG
- izraditi Državni plan i program za izvanredni događaj (čl. 103)	12/2004	MZSS
- izraditi strategiju gospodarenja vodama (čl. 69)	02/2004	MPŠIVG